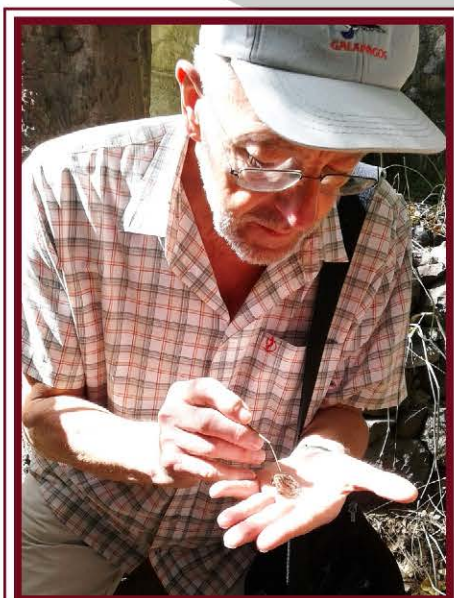

Kaapverdise Eilanden December 2015

Realisatie: Freddy Hordies

KAAPVERDIË

van 12 tot 19 december 2015

Beste medereiziger,

Hierna volgt een verslag van onze korte maar krachtige reis naar de Kaapverdische eilanden. De bestemming is nieuw voor iedereen, dus ook voor Hilde en Werner. Ze zijn zowat overal in de wereld geweest, maar niet hier!
Dus gaan we allemaal samen ontdekken wat hier te beleven valt.

Dit boekje is tot stand gekomen door het mixen van eigen notities met teksten van Whinney, Hilde, het ludieke rapport van Fran en Dirk en artikels geplukt van Internet.
Mijn dank aan de verschillende fotoleveranciers. Voor sommige foto's heb ik wat gegoogeld.
Weetjes en detailinfo's over specifieke onderwerpen staan in *italic*.

De fauna en de flora van afgelegen eilanden zijn dikwijls bijzonder, in die mate dat soorten, die hier een paar miljoen jaar geleden zijn aangekomen, hun eigen evolutie hebben beleefd, verschillend van hun oorspronkelijke soortgenoten van het vasteland. We hopen dus om een paar van deze unieke soorten te kunnen waarnemen.

Dit reisverslag zal ook te lezen zijn op de website www.freddyhordies.com samen met vele andere reisverslagen en talrijke video's en videoclips. Omwille van de publicatie op Internet zal in deze bundel geen lijst van deelnemers en e-mail adressen worden opgenomen om de privacy te garanderen.

Bestemming Kaapverdische Eilanden.

Kaapverdië heet officieel de Republiek van Cabo Verde en is genoemd naar de Groene Kaap bij Senegal. De eilandenarchipel steekt uit boven de Atlantische Oceaan, ongeveer 500 km ten westen van Dakar, en bestaat uit tien grotere vulkanische en bewoonde eilanden en een aantal onbewoonde eilandjes zoals de Rombo-eilanden.

Na de ontdekking door de Portugezen in de 15de eeuw, ontpopte de centraal gelegen archipel zich al snel tot een strategische handelspost. Daarbij werden niet enkel goederen maar ook slaven verscheept.

Het is in de ontmoetingen van Afrikaanse slaven en Portugese kolonisten dat het Kaapverdische volk haar roots heeft, resulterend in een bonte Creoolse smeltkroes.

Kaapverdië heeft een bijzonder mild klimaat met weinig verschil in de seizoenen. De gemiddelde jaartemperatuur is 24 graden. Er heerst een steppeklimaat, ook wel halfwoestijnklimaat genoemd. De gemiddelde dagtemperatuur vanaf oktober tot en met mei is 23 graden. In de zomermaanden is

de gemiddelde temperatuur 25 graden en de regenperiode loopt van augustus tot en met oktober. Het is dus een uitstekende winterzonvakantiebestemming met heerlijke temperaturen in de wintermaanden, een verkoelende zee, charmante dorpjes en een grillige natuur die uitnodigt voor urenlange wandelingen, mooie berglandschappen, prachtige langgerekte witte zandstranden en een gastvrije bevolking.

Zoals reeds gezegd kennen de eilanden een vulkanische oorsprong. Door het verschil in ouderdom van de eilanden zijn er enorme landschappelijke verschillen. Eindeloze stranden, fascinerende woestijnlandschappen, uitbundig groene valleien, wonderbaarlijke vulkanische formaties: de archipel bezit het allemaal. Geen enkel eiland is dus hetzelfde. En waarom zouden we kiezen? Wij gaan gewoon vier van deze eilanden onder de loep nemen: Sal, Santiago, São Vicente en Santo Antão.

De vlag van Kaapverdië is blauw met onder het midden een horizontale baan wit, rood, wit en tien gouden sterren. Het blauw van de vlag staat symbool voor de blauwe zee en lucht. De baan wit, rood, wit staat voor de opbouw van het land, waarbij wit symbool staat voor vrede en rood voor de ijverige inzet. De tien sterren vertegenwoordigen de tien belangrijkste eilanden van het land.

Reisorganisatie:

De organisatie van deze reis is verzekerd door Art of Travel uit Wilrijk www.artoftravel.be.

Lokale touroperator: Pascal Luiggi van Pura Vida www.puravidacaboverde.com

Reisleiding: Werner Hamelinck www.astroreizen.com

Onze gidsen: Pascal 1 (Sal), Odaïr (Santiago) en Pascal 2 (São Vicente en Santo Antão).

Reisprogramma:

Zaterdag 12/12:	vlucht Brussel – Sal, verkenning dorpje	Morabeza Hotel.
Zondag 13/12:	vlucht Sal – Santiago, Geminiden sterrenregen	Pestano Tropico Hotel.
Maandag 14/12:	bezoek eiland Santiago, Geminiden	Pestano Tropico Hotel.
Dinsdag 15/12:	bezoek Cidade Velha en Praia, poging vlucht São Vicente...	
Woensdag 16/12:	vlucht naar São Vicente, rondrit eiland	Foya Branca Resort.
Donderdag 17/12:	oversteek per ferry naar Santo Antão en retour	Foya Branca Resort.
Vrijdag 18/12:	vlucht naar Sal, bezoek van het eiland	Morabeza Hotel.
Zaterdag 19/12:	retour naar Brussel	

Zaterdag 12 december: Brussel - Sal Morabeza Hotel

Het is 05.00u 's ochtends en al relatief druk in de vertrekhal van Zaventem. Onze groep bestaat uit 13 personen, d.w.z. 12 Vlamingen en een lieve Hollandse dame, maar die is perfect geïntegreerd en kan best haar mannetje staan. Helemaal geen zwart schaap! Er zijn 3 koppels en 7 zijn simpelweg

eenlingen. Een kleine groep, dat wordt gezellig. En de meesten kennen elkaar al. De sfeer zit goed, alles en iedereen lijkt te “klikken”.

Om 07.24u start onze B737-800, met bestemming Sal. We vliegen 4534 km ver tot in Boa Vista voor een korte tussenlanding. Boven Frankrijk krijgen we een mooie zonsopgang te zien. We vliegen dan aan 800km/u op een hoogte van 11.000m.

Van Boa Vista naar Sal vliegen we exact 11 minuten, voor 66 km.

Alles bijeen hebben we er ongeveer 7 uur over gedaan om Kaapverdische grond te raken.

En dan is het even geduld opbrengen... wachten voor visum, wachten voor busje, gids te laat; maar het is hier zalig weer en dat maakt veel goed.

Om 13.00u komen we aan in het Morabeza Hotel. Een prachtig resort! Mooi strand, zeer verzorgde kamers, alles dik OK!

Het woord Morabeza valt niet te vertalen. Het definieert een beetje de Kaapverdiaan: relax, gastvrij, eilandbewoner, spirit, een beetje vergelijkbaar met de “Aloha” van Hawaï of de “Pura Vida” van Costa Rica.

Het hotel heeft een rijke geschiedenis. In 1967 bouwde een Belgisch echtpaar een buitenverblijf en bracht de wintermaanden voor hun gezondheid op Sal door. Zij voldeden aan het verzoek van diverse luchtvaartmaatschappijen, die een tussenstop op Sal maakten, om kamers voor hun bemanning te verhuren. Door de jaren heen zijn er vele kamers bijgebouwd en is het buitenverblijf een geliefd hotel geworden dat het beste de couleur locale van Kaapverdië vertegenwoordigt.

Na een laat middagmaal zijn we vrij. Tijd om te ontdekken al wat dit hotel te bieden heeft.

Het is hier gezellig warm met een beetje wind. Zalig weertje!

Bij een wandeling in de hoofdstraat zien we een grote plas water waarin een paar vogels op zoek zijn naar voedsel. Het zijn Steltkluten.

De steltkluut (Black-winged Stilt - Himantopus himantopus) is een waadvogel met zeer lange poten uit de familie van kluten. Het voedsel bestaat uit insecten, slakken en wormpjes. Deze steltkluten broeden in zoetwatermoerassen, langs meren en ondergelopen riviervlakten, soms in zoutpannen. In 1964 werd voor het eerst een broedend paar gezien in Kaapverdië, met name in de Salinas van Pedra de Lume.

We zien ook mussen. Ja, geen gewone mussen natuurlijk, maar wel onze eerste endemische diersoort.

Endemie of endemisme is het verschijnsel dat een dier of een plant van nature uitsluitend voorkomt in één afgegrensd geografisch gebied, zoals eilanden in de oceaan, geïsoleerde bergen, meren en riviersystemen. Indien een soort enkel daar voorkomt, spreekt men van een endemische soort.

Ooit zijn hier, honderdduizenden jaren geleden, mussen overgevlogen van het vaste land. Door het volledige isolement hebben deze beestjes een evolutie ondergaan die verschillend is van hun continentale soortgenoten. En zo zijn zij de enige met de huidige kenmerken.

De Kaapverdise mus (Iago Sparrow – *Passer iagoensis*) (foto links) heeft als nauwste verwanten onze Huismus en de Spaanse mus. De opvallendste verschillen zijn de kleinere zwarte vlek op de borst en de oranje wenkbrauwstreep. Wanneer we in de tuin van het hotel ook nog een Spaanse mus zien (Spanish Sparrow - *Passer hispaniolensis*) (foto rechts), dan wordt het verschil overduidelijk.

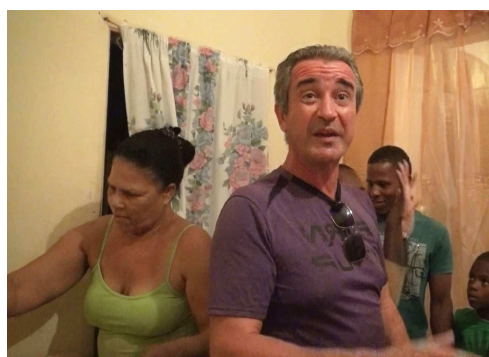
Om 18.00u komen we samen aan de receptie voor een wandeling door het dorp. Vandaag vieren ze het feest van de kinderen, iedereen zou in het wit zijn gekleed (maar daar hebben we niks van gemerkt...). Er is veel ambiance in de hoofdstraat, kleine standjes met drankjes, fruit, kledingstukken...

Pascal 1, onze gids voor het eiland Sal en tevens eigenaar van het bedrijf Pura Vida, onze lokale touroperator, is een Fransman uit “L’île Rousse”, een welvarende streek in het noorden van Corsica. Wie met ons al ooit naar Costa Rica is meegereisd, zal bij de naam Pura Vida wel een belletje horen rinkelen. Pascal 1 woont hier al vele jaren, kent vele mensen en is een graag geziene figuur. Hij geeft uitgebreid uitleg over de dingen die we hier zien. Zo komen we kleine huizen tegen zonder dak, niet nodig, want het regent hier amper 3 dagen per jaar! Hij leidt ons ook naar de waterfontein, één van de belangrijkste plaatsen van het stadje. Op regelmatige tijdstippen wordt deze gigantische tank gevuld met drinkbaar water. Omdat er op het eiland nergens zoet water aanwezig is, zijn de mensen op deze “fontana” aangewezen. Een familie van 4 personen verbruikt gemiddeld 100l per dag. Een bidon van 25 liter kost € 0,05. Dat maakt ongeveer € 70 per jaar.

Ter vergelijking, een man (één die werk heeft...) verdient € 150 per maand. Er bestaat geen systeem zoals werkloosheidssteun of pensioen. En de medische zorgen zijn allemaal betalend...

Op economisch vlak komen we te weten dat, wat het eiland Sal betreft, 100%, ja 100% van alle goederen en producten worden ingevoerd! Voor de ganse archipel is dat 85%.

Pascal 1 stelt voor om een bezoek te brengen aan een familie vissers. We zullen daar een punchke gaan drinken. Wandelend richting dat huisje, laten we onze gids weten dat we dat niet gratis willen

laten gebeuren. We betalen wat we verbruiken. No way! En aandringen helpt langs geen kanten. Het zou uiterst onbeleefd zijn om iets terug te geven wanneer mensen u uitnodigen...

We gaan dus naar Julia, moeder van 13 kids. Ze wonen met 30 in dit relatief klein vissershuis. Punch gratis, lekker! à volonté, en gastvrijheid unlimited! Memorabele sfeer!

Gids Pascal 1 is duidelijk vriend aan huis. Hij kent verschillende zonen bij hun voornaam en laat hen vertellen wat ze doen...

Zoals gezegd, we mogen dus niets betalen, maar wel flessen punch bestellen (€ 5 voor een liter!) die Pascal 1 ons de laatste dag zal bezorgen. Julia maakt constant verse punch. De meeneemfles zal een grote plastic Cola-fles zijn: kan niet breken bij het transport en reageert beter op drukschommelingen dan glas.

De punch is gemaakt van suikerriet waar "honig" is bijgevoegd. Tja, honig... hier zijn geen bloemen en dus ook geen bijen... honig is in feite m  lasse, gemaakt van ... jawel! suikerriet!

Op de terugweg van Julia naar het hotel komen we in de hoofdstraat een muzikale stoet tegen, met een wandelend schip met dansende jeugd en veel getrommel.

In ons restaurant is het ambiance. Op zaterdagavond is er muziek en wordt er gedanst. We genieten van een prachtig koud en warm buffet, met o.a. carpaccio van verse tonijn en een soort zeeslakken (*Pollicipes pollicipes*; voilà, dat weten we ook weeral), lekkere dessertjes en een heel goede Kaapverdische wijn: CHA van Fogo.

Weetjes over deze lekkere wijn:

In 1870 stopte de excentrieke Franse graaf de

Montrond op het eiland Fogo op weg naar Brazilië.

Hij bleef er "hangen" en bracht later wijnstokken mee uit Europa. Zo ontstond de wijnproductie in de caldeira.

Ch   das Caldeiras ("Vlakte van de Calderas") is een kleine gemeenschap van ongeveer 1000 inwoners, gelegen in de krater van de vulkaan Pico do Fogo. Veel van de inwoners van de cha, met hun lichte huid, blond haar en blauwe ogen, zijn rechtstreekse afstammelingen van de "productieve" graaf. Er wordt aangenomen dat de oude wijnen op Fogo hun oorsprong vinden in Europa: Portugal (Touriga, Preta tradicional, etc.), Spanje maar wij ontdekten ook een Zuid-Franse smaak in de wijn. Een logisch gevolg van de "activiteiten" van onze Franse graaf, waardoor de meeste wijnstokken waarschijnlijk uit Frankrijk meegebracht werden.

De wijnstokken staan aan de binnenzijde van de caldera. Door de recente en zware uitbarsting op 24 november 2014 (da's amper 13 maand geleden!) werd de ganse omgeving van de vulkaan vernield, en dus ook de wijngaarden. We zijn ons ervan bewust dat we hier van de laatste flessen Cha aan het genieten zijn. De eerstkomende oogst zal pas rond 2020 plaats vinden!

Enkele foto's van de verwoesting van 2014...

Zondag 13 december: Sal - Santiago Pestana Tropico Hotel

Vandaag is een rustige transfer-dag: voormiddag vrij en namiddag onze korte vlucht naar Santiago. Ontbijt op het terras om 08.00u, en/of uitslapen, zonnen, zwemmen, wandelen. Zwemmen in zee is niet ongevaarlijk. Hier zijn stevige golven en vooral de onderstroming is heel sterk: om recht te blijven staan moet je echt “schuin wandelen”...

Om 11.00u zouden de vissers terugkomen met hun verse lading. Ze vertrekken rond 05.00u en gaan tot 10 km ver op zee. Door de woeste zee gebeuren hier dikwijls ongevallen. Gemiddeld verdrinken er een twaalfstal jonge vissers per jaar! Dat is een hele hoge tol voor een relatief kleine populatie. De ouderen vissen nog “à la main”, waarmee ze bedoelen dat de netten met de hand in zee worden gegooid en terug binnen worden gehaald. Heel zwaar werk! De jongeren gebruiken nu de kleine harpoen en doen dus in feite aan onderwaterjacht.

Er wordt vooral gevestigd op tonijn, kleine haaien en barracuda. Het is vandaag zondag en enkele mensen vertellen ons dat er dus niet wordt uitgevaren. Anderen zeggen dan dat er altijd wordt gevestigd. In ieder geval, op de pier staan “locals” te wachten met grote zakken en een beetje centen... en zij zullen het wel weten. Helaas voor ons zijn hier uiteraard geen vaste uurroosters, zeker niet als het om vissen gaat. Om 12.00u is er nog niks te zien en wij moeten vertrekken. Maar eerst toch genieten van onze welkom cocktail die we gisteren hebben gemist.

Busje is stipt op de afspraak en brengt ons naar de luchthaven. Er is wel enige controle op het gewicht van de koffers en zelfs van de handbagage. Maar de veiligheid is een lachertje: de “doorloop-piep-piep-machine” doet het niet, is gewoon onbemand!

Om 14.00u zitten we in een ATR 72 van Cabo Verde Airlines. Opnieuw de verplichte tussenlanding in Boa Vista en om 15.45u landen we op Santiago.

Santiago is het grootste en belangrijkste van de Kaapverdische eilanden. Het is 991 km² groot en telt 274.044 inwoners.

De Kaapverdische hoofdstad Praia, de hoofdstad van de archipel, ligt op dit eiland, dat behoort tot de geografische regio Ilhas de Sotavento.

Van Santiago wordt gezegd dat het veel op Afrika lijkt, door het bergachtig gebied en de groene valleien. Aan de oostkust zijn bananenplantages.

Het eiland is van vulkanische oorsprong. De hoogste berg is de Pico da Antónia (1394 m). Het bergachtige midden van het eiland is relatief neerslagrijk en daardoor het meest vruchtbare gebied van de archipel.

Het eiland werd rond 1460 ontdekt door António da Noli, die vervolgens van 1462 tot 1496 kapitein was van het garnizoen in het door hem gestichte Ribeira Grande (tegenwoordig Cidade Velha), de eerste Europese nederzetting in de tropen.

Omstreeks 1720 woonden er zo'n 12.000 mensen, een aantal dat aan het eind van de eeuw zou oplopen tot 26.000. De bevolking was een etnische smeltkroes van Afrikanen en Portugezen; er woonden maar enkele tientallen blanke Europeanen.

Onze gids ter plaatse is Odaïr, die ons meteen uitleg geeft over ons programma voor morgen.

We hebben nu een drietal uurtjes vrij, maar veel valt op de locatie niet te beleven. Het Pestano Tropical Hotel ligt aan de rand van de stad Praia, de hoofdstad van Kaapverdië, maar zonder strand noch tuin. Het is eerder een city- of business-hotel. In de onmiddellijke nabijheid hebben we trouwens de Ambassade van Libië en het gebouw van de Vertegenwoordiging van de Europese Unie. Rechtover deze grote villa's is er een klein weinig aantrekkelijk strandje waar de lokale jeugd aan 't voetballen is.

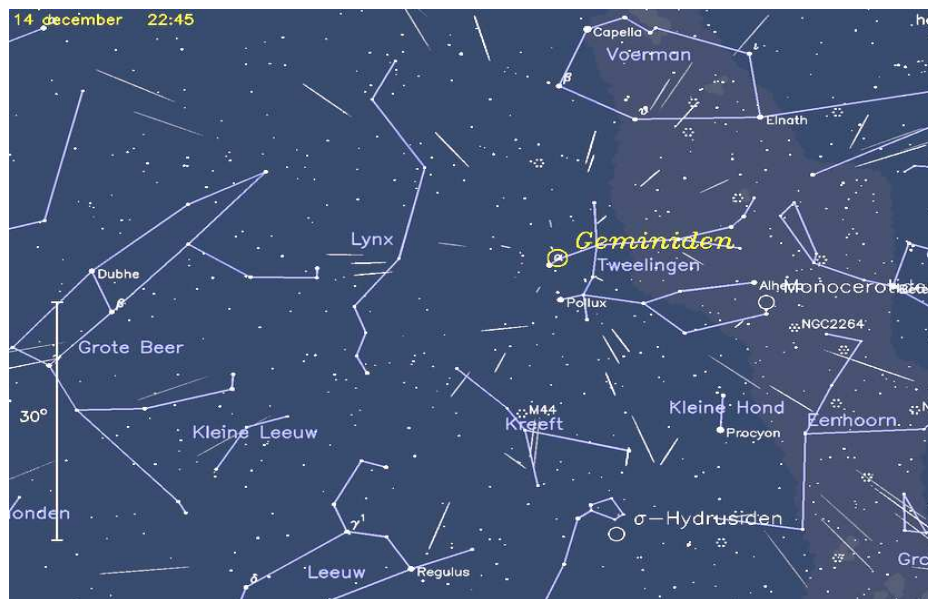
Wat ons wel kan boeien, tussen de plaveien van de stoep, zijn de honderden valkuiltjes van mierenleeuwen! Vanavond komen we terug om enige activiteit proberen vast te leggen op de gevoelige plaat.

Bij het avondmaal hebben we keuze tussen kip, zwaardvis, tonijn, mix van beide vissoorten of vlees. Om het overzichtelijk te houden stelt Werner voor om de hand op te steken voor de keuze. Tot grote hilariteit kiest iedereen voor hetzelfde: de mix van vis. En idem wat betreft de wijnkeuze: we gaan allemaal voor de witte “Cha de Fogo”. Bij het voorafgaand koud buffet, heeft de keilekkere ceviche het meeste succes.

13 en 14 december zijn de hoogdagen voor de Geminiden.

Maar wat zijn de Geminiden?

De Geminiden zijn een meteorenzwerm die aan de hemel verschijnt van 7 tot 16 december. Een zwerm van meteoren is vaak afkomstig van stof en gruis achtergelaten door kometen. Wanneer een komeet in de buurt van de zon komt, gaat het ijs verdampen en via geisers door de korst van de

komeet breken. Het stof dat hierbij vrijkomt, kan later een meteorenzwerm vormen.

De Geminiden worden veroorzaakt door stofdeeltjes afkomstig van de planetoïde Phaethon, die beschouwd wordt als een uitgedoofde komeet. De meteoren kenmerken zich door hun middelmatige snelheid (rond de 36 km/s), hun gelige kleur en relatief grote helderheid.

De radiant ligt in het sterrenbeeld Tweelingen (Gemini). Wanneer men een meteorenzwerm waarneemt lijken alle meteoren uit één punt te komen, dit punt wordt de radiant genoemd.

In feite bewegen alle meteoren uit dezelfde zwerm vrijwel parallel aan elkaar, de radiant is een gevolg van het perspectief, net zoals spoorrails in de verte elkaar lijken te naderen. De plaats van de radiant wordt bepaald door de richting waaronder de meteorieten de aardatmosfeer raken.

Dus wij met zijn allen, rond 20.30u, op zoek naar een relatief donkere plek, maar ofwel is er de straatverlichting, ofwel kijken we richting industriehaven. En daarbij is het ook nog licht bewolkt. Onze ervaren reisleader vertelt boeiend over Sirius, Castor en Pollux, Orion, Cassiopeia en de andere zichtbare sterren. Hij heeft een krachtige toorts bij waarmee hij af en toe een ster aanwijst en sneller dan het licht doet opfleuren. Maar helaas geen enkele “vallende ster”. Niet zo erg, morgen maken we zowaar nog meer kans.

Dirk vertelt: *“De avond wordt afgesloten in bewondering voor een leeuw die onder onze neus zijn prooi verslindt ... het is dan wel een mierenleeuw: de larve vangt miertjes in een trechtervormig kuiltje; als de prooi wil ontsnappen gooit de larve van onderaan het putje wat fijn zand omhoog zodat het miertje of een ander insect weer naar beneden schuift: met twee machtige haken trekt de larve zijn slachtoffer dan onder het zand om op te eten. De hersenen van dit beestje zijn veel kleiner dan een kubieke millimeter maar wat een ongelooflijke strategie! Verbazend!”*

Hier is de link van het filmpje waarin de Fred zowel de aanbouw van de valkuil als de vangst van een prooi heeft vastgelegd: <https://youtu.be/XN3v66-ugE> .

Weetjes over de mierenleeuw:

Er zijn ongeveer 2000 verschillende soorten mierenleeuwen verspreid over de gehele wereld.

Veel mierenleeuwen leven in tropische en subtropische gebieden maar sommige soorten komen voor in meer gematigde streken zoals in België en Nederland.

Mierenleeuwen danken hun naam aan de roofzuchtige larven die gespecialiseerd zijn in het vangen van bodembewonende insecten. Ze maken vooral mieren buit maar ook andere kleine diertjes worden gevangen met behulp van een zelfgegraven valkuiltje.

De eitjes van de mierenleeuw worden afgezet in het zand. Omdat ze kleverig zijn wordt de buitenzijde van het ei al snel bedekt met zandkorrels waardoor het goed is gecamoufleerd. Zodra het ei uitkomt gaat de larve direct op jacht; de valkuilbouwende soorten maken meteen een valkuil die echter kleiner is in vergelijking met oudere exemplaren.

De larve is klein en heeft een gedrongen lichaam, de lichaamsvorm is bijna eirond en is voorzien van haren. Wat direct opvalt zijn de enorme kaken aan de voorzijde die aan de binnenzijde voorzien zijn van rijen stekels.

De meeste soorten graven als juveniel een kuiltje door zich achterwaarts en spiraalsgewijs te bewegen (dit is goed te zien in het filmpje van Fred). Als het kuiltje diep genoeg is graaft de larve zich in waarbij alleen de kaken zichtbaar zijn omdat ze uitsteken in het midden van de kuil. De lichaamspositie is enigszins scheef waardoor het borstelige lichaam zeer stevig verankerd is in het zand.

Als een prooidiertje langs de kuil loopt heeft dit tot gevolg dat enkele zandkorreltjes naar beneden rollen wat direct wordt opgemerkt door de mierenleeuw. Deze zal vervolgens een regen van zandkorreltjes naar de prooi werpen

waardoor deze minder snel grip krijgt. Het zand wordt naar de prooi geslingerd door op- en neergaande bewegingen van de kop, de larve kan het zand met relatief grote kracht en een grote precisie naar een prooi werpen.

Als de prooi verder naar beneden zakt naar de kaken toe wordt deze bliksemsnel gegrepen en verder onder het zand gesleurd. Zodra de prooi met de kaken is gegrepen wordt een verlamrend gif ingespoten zodat de buitgemaakte prooi niet lang tegenspartelt.

De kop draagt zuigende monddelen waarmee de prooi wordt leeggezogen tot er slechts een lege huid overblijft. Deze wordt vervolgens met een welgemikte worp uit het nest verwijderd. Hierdoor wordt voorkomen dat de valkuil zich vult met dode insecten en onbruikbaar wordt.

De larven kunnen soms massaal voorkomen waardoor de valkuilen in groepjes naast elkaar liggen. Hierdoor moet het voedsel worden verdeeld over meerdere exemplaren en kan een tekort ontstaan. De larve van de mierenleeuw kan echter tot acht maanden van voedsel verstoken blijven.

Maandag 14 december: Santiago

Pestano Tropico Hotel

Vandaag staat de volledige toer van het eiland geprogrammeerd: de Botanische tuin, de mooie bergroute naar Santa Catharina en Picos met de schitterende vergezichten tot aan de kust, Assomada en haar markt, de gevangenis van Tarrafal en de terugkeer langs de Oostkust doorheen de dorpen Rabelados en Pedra Badejo. Nog vóór het ontbijt kunnen we een grote zwarte krekkel van de verdrinkingsdood redden. Dit is dé kans om het beestje te zien dat zoveel gesjirp maakt, vanaf de grond of vanuit het struikgewas, en dat we nooit te zien krijgen, laat staan op heterdaad betrappen.

Weetjes over die krekkel:

Het geluid dat krekels maken wordt vaak tjirpen genoemd, de wetenschappelijke naam is stridulatie. Alleen de mannelijke krekels tjirpen. Het geluid wordt gemaakt door het tjirp-orgaan, een lange ader die langs de onderkant van elke vleugel loopt en is bedekt met "tanden" zoals een

kam. Het geluid wordt gemaakt door de bovenkant van een vleugel langs de onderkant van een andere vleugel te halen. Als hij dit doet, houdt hij zijn vleugels omhoog en open zodat de membranen van de vleugels als akoestische zeilen kunnen acteren.

Het is een populaire mythe dat de krekkel tjirpt door zijn poten samen te wrijven.

Krekels tjirpen met verschillende snelheden en frequenties afhankelijk van de soort en de temperatuur van de omgeving. De meeste soorten tjirpen sneller naarmate de temperatuur stijgt.

Krekels hebben net onder het middelste gewricht van hun voorpoten trommelvliesen, zodat zij andere krekels kunnen horen. Dat krekels niet stokdoof worden van hun eigen gesjirp, danken ze aan een hersenmechanisme dat hun oren tijdelijk sluit.

De wijfjes hebben een lange legbuis waarmee ze de eieren afzetten in de grond of in spleten.

Na een mooi en lekker ontbijtbuffet beginnen we aan de kronkelachtige route die naar de Pico da Antónia leidt. Af en toe voelen Francine en andere medereizigers kriebels in de buik omwille van toch indrukwekkende afgronden gepaard met smalle wegen... een slechte combinatie voor mensen die aan hoogtevrees lijden...ikke ook dus!

Onze gids Odair valt een beetje tegen. We proberen hem aan de praat te krijgen, maar dat lukt alleen maar wanneer we precieze vragen stellen. Zo vernemen we dat de schoolkinderen uit de lage school allemaal hetzelfde blauw uniformpje dragen. Elk lyceum heeft dan wel zijn eigen kleuren voor de oudere leerlingen.

We bereiken de ingang van de Jardim Botânico in São Jorge dos Órgãos.

De tuin is waarschijnlijk mooi, hoogst waarschijnlijk interessant, maar we zullen het nooit te weten komen: onze gids is (alweer) uiterst karig met uitleg en blijkt hier zo snel mogelijk weg te willen. Onze dames herkennen o.m. een Christusdoorn, wat toch geen alledaagse plant is bij ons. Maar veel tijd om er van te genieten wordt ons niet gegund.

De Fred voelt zich wel in zijn nopjes wanneer hij zijn eerste hagedis ziet: een skink, goed verborgen tussen de stenen, laat zich opwarmen door de lekkere warme ochtendzon. En iets verder nog ééntje. Er is amper tijd om het beestje aan iedereen te laten zien en een paar foto's te nemen. Hop! Hop! naar de volgende bestemming... Maar eerst toch nog even de tijd nemen om voorzichtig een vervelling van een spin mee te pikken; de uitleg zal elders moeten gebeuren.

Deze skinken behoren tot het geslacht *Chioninia*. Deze groep werd pas voor het eerst wetenschappelijk beschreven door Patrick Mausfeld, in 2002, wat zeer recent is.

Er zijn acht verschillende soorten die endemisch voorkomen op de Kaapverdische Eilanden. In deze botanische tuin zou alleen de soort *Chioninia delalandii* aanwezig zijn.

Prachtige waarneming, als je beseft dat deze skinken nergens anders ter wereld voorkomen!

Van hieruit trekken we naar Assomada, gelegen in een bergachtig landschap in het centrum van het eiland. Tijdens de rit zien Francine, Marc en Jo, die in de taxi vóór ons rijden, een ijsvogeltje! Hopelijk kunnen we samen deze soort nog eens waarnemen, want het is een endemische vogel voor

de archipel! Wat verder stoppen we wanneer Whinney ons attent maakt op het feit dat er, her en der langs de weg, indrukwekkende grote spinnenwebben hangen met monsters van spinnen erin! Het zou waarschijnlijk gaan om de soort *Nephila senegalensis* (familie van de talrijke soorten Golden Orb Web Spiders) die hier in deze omgeving voorkomt. Gevaarlijk is zij niet echt. Haar beet geeft hooguit een paar uur pijn en ongemak. Maar ze is wel erg groot, soms zo groot als een kinderhand!

In enkele webben zien we zowel het grote wijfje als het piepkleine mannetje.

Iedereen kan “rustig” genieten van deze spinnen: ze reageren absoluut niet op onze aanwezigheid en zelfs wanneer we al dan niet toevallig een net raken, zijn de spinnen weinig actief.

Af en toe laat de gids nog eens van zich horen: we vinden een bizarre vrucht, met haken en stekels. Op de vraag “Wat is dat”, antwoordt hij: “dat is een vrucht van hier”! Oh jée!
 Of wanneer Werner vraagt hoe lang de verplichte soldatendienst hier duurt: “Vroeger 2 jaar, nu iets minder...”!? Daartegenover horen we dat de gids/taxichauffeur van Francine en C° non-stop uitleg verschaft, vogels aanwijst en zelfs de namen van die vogels meegeeft (terwijl onze Odaïr die vogels zelfs niet eens heeft gezien!). In de taxi vindt de Fred een prachtig boek over de natuur van de eilandengroep: Encyclopédie Nature de l'Archipel du Cap Vert. Wanneer de taxidriver ziet dat we er interesse voor hebben, stelt hij voor een paar exemplaren te gaan kopen terwijl wij iets gaan bezoeken. En inderdaad, een paar uur later staat hij daar met 5 exemplaren! Schitterend!

Assomada is de vierde stad van de archipel, in aantal inwoners. In het jaar 2000 waren er dat 7.067, en amper 10 jaar later meer dan 12.000! De markt van Assomada is één van de grootste op het eiland Santiago: het is het centrale punt voor al wat wordt geproduceerd door het omliggende platteland. Hier kun je verse vis kopen, diverse citrusvruchten, groenten, bonen, aardappelen, cassave, maar ook schoenen en kleding.

Onderweg wordt er regelmatig gestopt, vooral op initiatief van de taxichauffeur, om ons toe te laten foto's te nemen van de mooie panorama's langs deze bochtige route, van mensen die brandhout op hun hoofd transporteren, of van een beenhouwer die een varken heeft geslacht en aan een boom heeft gehangen om te versnijden en ter plekke te verkopen! En terwijl we foto's nemen van de omgeving, komt er een groepje geiten aangelopen. Om ze te filmen, volstaat het om de camera op de stoep te leggen en te wachten tot iedereen voorbij is...

Duidelijk van het goede te veel, vooral wanneer onze Odaïr verkondigt dat we het bezoek aan de politieke gevangenis gaan overslaan wegens tijdsgebrek. Er zijn andere middelen om zich sympathiek te maken... Na vele discussies en een beetje verzet komt alles wel OK: we werken het programma af zoals voorzien, maar zullen dan wel veel later kunnen lunchen. So what?!

Rond 14.00u komt, op weg naar Tarrafal, de beruchte gevangenis in zicht. Hier hielden de Portugezen jarenlang vele politieke tegenstanders vast.

Opnieuw vraagt de gids ons alléén de buitenkant te bezoeken en snel terug te komen. Zoiets moet je óns niet zeggen, dat lukt niet... We bezoeken rustig en uitgebreid verschillende gebouwen, waarin o.m. nu enorme foto's hangen met de levensverhalen van de “helden” die zich toen verzetten tegen de Portugese kolonialisten.

Weetjes over deze gevangenis, die twee levens heeft gekend.

Het Campo de Concentração do Tarrafal werd in 1936 door het Portugese rechtse regime gebouwd. Hier werden dissidenten, vakbondsleiders, communisten en andere politieke tegenstanders van het Salazar-regime opgesloten. De gevangenis werd bewaakt door agenten van de PVDE (Polícia de Vigilância e de Defesa do Estado). In Tarrafal werden de gevangenen

gemarteld en 32 gevangenen vonden er tussen 1936 en 1974 de dood. De gangbare bijnaam van dit kamp was “Campo da Morte lenta”.

In 1937 werd er een mislukte aanslag op het leven van premier Salazar gepleegd door een dissident. De premier liet daarop adviseurs vanuit nazi-Duitsland en fascistisch Italië komen om de PVDE te trainen om dissidenten en leden van illegale politieke partijen - met name de Communistische Partij van Portugal (PCP) - op te sporen en op te sluiten, o.m. in Tarrafal.

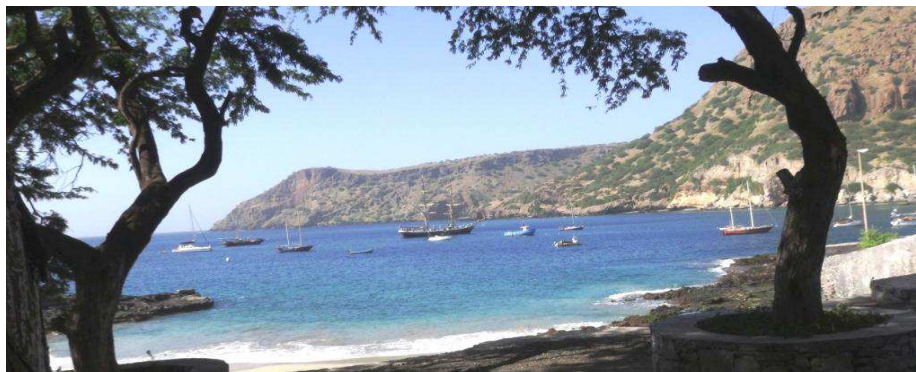
In de jaren daarna werd de PVDE gemodelleerd naar de Gestapo.

De gevangenen werden vastgezet in kleine bedompte cellen en gemeenschappelijke barakken waar de temperaturen tot grote hoogten konden oplopen. Tot 1954 zaten er in totaal 150 Portugese politieke gevangenen vast.

In dat jaar sloot men het kamp, maar in de jaren '60 werd het weer geopend, ditmaal om Angolese, Guinese en Kaapverdische onafhankelijkheidsstrijders vast te kunnen zetten. Het is van die mensen dat we de grote posters kunnen zien in één van de barakken.

Na de Anjerrevolutie in 1974 kon deze schandvlek eindelijk gewist worden en sloot men het concentratiekamp voorgoed.

Een uurtje later kunnen we aan de lunch beginnen, in restaurant Mare de Baixo in Tarrafal.

Mooie ligging, met zicht op een klein gezellig wit strand en gekleurde vissersbootjes, waaronder een oude tweemaster.

De zeebrasem die we hier nuttigen is keivers en lekker, maar doorspekt met graten. Het is puzzelwerk...

We hebben een uurtje vrij om van het strand en de omgeving te genieten. En dat doet iedereen op eigen wijze. Peggy gaat van het zonnetje genieten in gezelschap van een vijftal honden, Ivan is de enige die gaat zwemmen in deze prachtige baai, Fran en Dirk gaan wandelen, en Dirk zelfs op zijn blote voeten!

Fred gaat op zoek naar beestjes en kan de endemische ijsvogel spotten, eerst op een telefoondraad of zoiets en daarna, met de hulp van Wilfried, in het kleine bos naast het restaurant. Later op onze trip kan Jo deze mooie foto maken van onze Grijskopijsvogel.

Weetjes over deze soort:

De grijskopijsvogel (Grey-headed Kingfisher - Halcyon leucocephala) heeft een verspreidingsgebied dat reikt van Kaapverdië, Mauritanië, Senegal en Gambia in het westen tot in Ethiopië, Somalië en het Arabisch Schiereiland in het oosten en zuidelijk tot in Zuid-Afrika. De soort telt 5 ondersoorten, waaronder H. l. acteon die uitsluitend op Kaapverdië voorkomt! Na de Kaapverdische mus, onze tweede endeem dus!

Deze ijsvogel is ongeveer 22 cm groot en is prachtig gekleurd: hij heeft een chocoladebruine buik, zwarte rug en een iriserend blauwe stuit en staart, vooral zichtbaar in vlucht. De borst en de mantel zijn lichtbruin of grijs tot bijna wit bij de keel. De snavel is relatief smal en net als de poten rood gekleurd. Hij vangt soms wel vis, maar hij leeft toch voornamelijk van insecten, een gedrag dat we niet verwachten van een ijsvogel.

Het leefgebied bestaat uit beboste streken met wat water in de buurt. De vogel mijdt dicht regenwoud, maar ook zeer droge gebieden.

IJsvogels maken holen in steile oevers om er te broeden. Het mannetje klemt zich eerst vast aan de oeverwand en graaft met de snavel de grond weg. Met de poten veegt hij de uitgegraven aarde uit het hol. Het nest wordt zeer agressief verdedigd: de vogel maakt duikaanvallen tegen eventuele predators; zelfs katten krijgen te maken met de “botsingsstrategie” van ons moedig ijsvogeltje!

We zien er ook nog een kleine groep Steenlopers (*Arenaria interpres*), trekvogels die van Scandinavië naar Zuid-Afrika trekken en hier een tussenstop maken en de Bruinnekraaf (Brown-necked Raven - *Corvus ruficollis*) die overal voorkomt in Noord-Afrika. *Deze raaf is een alleseter, van keukenrestjes en vers fruit tot sprinkhanen en zelfs kleine slangen! In 2009 werd in Israël een studie gedaan over hun jachttechniek. Verschillende raven werken samen: één van de vogels jaagt op een hagedis terwijl 2 of 3 andere de ontsnappingsroutes van de hagedis blokkeren!*

Dan is het de beurt aan een torenvalk: de Greater Cabo Verde Kestrel (*Falco tinnunculus alexandri*) (foto rechts), endemische ondersoort van onze “gewone” torenvalk. Hij komt alléén voor in het Zuidelijk deel van de archipel. We zien hem met hoge snelheid door de lucht klieven om dan opeens af te remmen om te “bidden”. *Bidden is het op dezelfde plaats in de lucht blijven hangen door snellere vleugelslagen te maken. Alleen vleesetende vogels zoals roofvogels of uilen bidden.*

Vogels kunnen op die manier met onbeweeglijk gehouden kop naar beneden speuren. Deze vorm van slagvlucht kost wel veel energie. Dit bidden wordt door die roofvogels gedaan, die geen kant-en-klare uitkijkposten tot hun beschikking hebben. Daarom maken ze als het ware zelf een 'mobiele uitkijkpost'. Vogels die bidden, hebben zonder uitzondering een uitstekend gezichtsvermogen.

Onze volgende bestemming is Espinho Branco, een dorp van Rabelados, wat te vertalen is als “rebellens”. De gemeenschap bestaat uit ong. 480 mensen; ze wonen met gemiddeld 7 familieleden per hut, ze telen hun eigen groenten en ze kweken varkens voor de verkoop. De beesten worden gevoed met afval. Hier gaat niets verloren.

Meer weetjes over deze gemeenschap:

In het binnenland van Santiago leeft een bijzondere bevolkingsgroep afgescheiden van de moderne samenleving. In de jaren veertig vluchtten ze voor de invloed van Portugese missionarissen. Zij noemden zich de Rabelados.

Vanaf het moment dat we door het hek van het Rabelados-dorp stappen, bevinden we ons in een andere wereld. Tientallen rieten hutjes met daken van gedroogde bananenbladeren kijken uit over

de bergen en de zee, alsof ze er honderden jaren geleden zijn neergezet. Tussen de huisjes door loopt een halve kinderboerderij rond: varkens, geiten, kippen, hanen.

Bovenal heerst er een serene rust. Het vredige gevoel doet je bijna het aangrijpende verleden van de bewoners vergeten.

Het doel van de Portugese priesters die in 1941 voet aan wal zetten in Kaapverdië, was één katholiek geloof. Zij vervingen lokale geestelijken en veranderden traditionele misvieringen en het religieuze onderwijs. Daar was niet iedereen het mee eens. Op het hoofdeiland Santiago zetten de Rabelados hun religieuze praktijken in het geheim voort. Het gevaar van vervolging, gevangenschap en deportatie naar andere eilanden lag altijd op de loer. Ze zochten onderdak in moeilijk begaanbare berggebieden. In het dorpje Espinho Branco zijn er nog zo'n vijfhonderd Rabelados.

De Rabelados leven afgescheiden van de moderne samenleving. Ze gaan niet naar school, weigeren medische hulp en verbouwen hun eigen voedsel. Ze belijden een oud-katholiek geloof. “Het geloof zoals het was vóór alle moderne aanpassingen”.

Maar sinds anno 2014 zijn de barsten in hun isolement goed zichtbaar. Kinderen gaan naar school, vrouwen dragen korte rokken, zieke mensen gaan naar het hospitaal en toeristen zijn welkom...

Op het centrale stenen gebouw staat met grote gekleurde letters 'Rabelarte', kunst van de Rabelados.

Op de terugweg, zuidwaarts naar Praia, rijden we door Pedra Badejo, een kleine stad omringd door landbouw. Deze activiteit is mogelijk gemaakt door een stuwdam die toelaat de gronden van een honderdtal boerderijen te irrigeren. Dit is de eerste betonnen dam van de archipel, volledig gebouwd en gefinancierd, in 2006, door China... Wie water zegt, zegt vogels: we zien een boom volledig bezet door Koereigers, duidelijk de slaapplek van deze vogels.

Om 18.50u, na deze lange en welgevulde dag, arriveren we in ons hotel. Werner kondigt aan dat we om 19.30u “moeten” eten.... dat wordt spurten. Het avondmaal is lekker: spaghetti, kip, tonijn, weeral die lekkere Cha “vinho de Fogo” en een mooie keuze dessertjes!

Een uur later staan we in de achtertuin van het hotel, alle neuzen in de richting van het sterrenbeeld van de Tweelingen... Werner verschaft ons uitleg over de Winterzeshoek, de onderlinge waanzinnige afstanden, ook nog de details van Orion, zijn zwaard, zijn gordel, zijn knie, en aan zijn voeten de Grote en de Kleine Hond, de Jager tegen de Stier, de Haas onder Orion, enz enz. En ook nog Dirk die het woord neemt om zaken te vervolledigen. En zeggen dat dat allemaal dient om ons bezig te houden, met de hoop dat het wachten naar de vallende sterren ons niet te lang lijkt.

En het is hen allebei nog gelukt ook: we krijgen meerdere meteoren te zien, de ene wat langer flitsend door de lucht dan de andere! Diegenen met een geoefend oog hebben er minstens tien gezien, de meesten slechts drie of vier, maar dat is genoeg om de belangrijkste wensen te maken! Prachtige waarnemingsavond! Voor enkelen onder ons zijn dit hun eerste “vallende sterren” !

Dinsdag 15 december: Santiago - mislukte vlucht naar São Vicente - Santiago

Vandaag zijn er 2 stadsbezoeken geprogrammeerd: eerst de oude stad, Cidade Velha, aan de westkust op ca. 20km van Praia, dan de heilige Baobab en de “Tripitchi”, een distilleerderij waar 'grogue' wordt gemaakt (Grogue is een lokale drank van suikerriet), en 's namiddags is het de beurt aan de hoofdstad. Daarna vlucht naar São Vicente.

Om 07.00u staan we al aan het ontbijt, vroege vogels als we zijn.

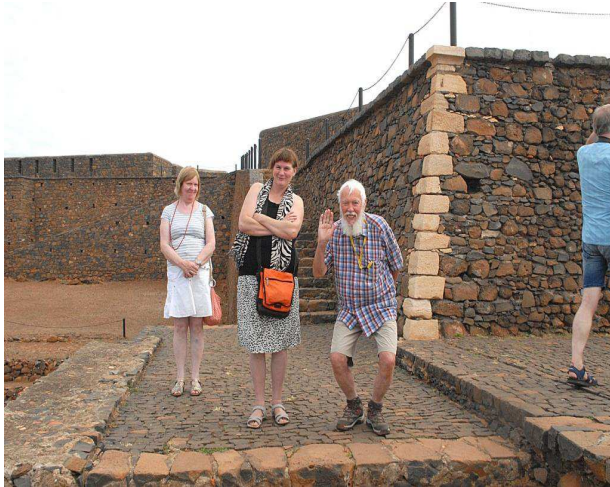
Het is bewolkt, in tegenstelling met de quasi clear sky van gisterenavond. We hebben geluk gehad! Wij rijden richting Westen, en na amper een half uurtje zijn we al in Cidade Velha. De vroegere naam van deze stad was Ribeira Grande, maar omwille van de talrijke verwarringen met de stad op Santo Antão, werd ze herdoopt tot Cidade Velha.

De oude hoofdstad van Santiago maakt sinds 2009 deel uit van het Unesco-werelderfgoed vanwege het historische belang. Het was de eerste koloniale nederzetting buiten Europa.

Hier is het allemaal begonnen: in Cidade Velha was de eerste nederzetting op de Kaapverdische eilanden. Aangezien deze plaats vaak werd overvallen, hebben de Spanjaarden rond 1500 een fort gebouwd op de rotsen die pal achter dit stadje omhoog rijzen. In deze plaats stichtten de Jezuïeten hun eerste school buiten Europa. In het centrum staat de Pelourinho: deze martelpaal staat symbool voor de lange periode dat het grootste deel van de bevolking slaaf was. De haven van de stad werd in het verleden belangrijk vanwege de transcontinentale slavenhandel en zorgde er voor dat Cidade Velha de tweede rijkste stad van Portugal werd. Deze handel bestond erin om mensen weg te halen uit Guinee-Bissau en Sierra Leone, tijdelijk te “stockeren” in de stad, om ze later over te brengen naar Brazilië en de Caribische eilanden. De haven was ook een stop-over plaats voor Vasco da Gama in 1497, op weg naar Indië en van Christoffel Columbus in 1498, tijdens zijn reis naar de “Americas”.

We bezoeken eerst het historische Forte Real de São Filipe dat de stad moest beschermen tegen aanvallen van piraten en van waarop je een spectaculair uitzicht hebt op de oude stad, de 120 meter lager liggende canyon Ribeira Grande, de droge omringende vlaktes en de eindeloze oceaan. Het koninklijke fort werd gebouwd in 1590 om de Portugese kolonie te verdedigen tegen de aanvallen van de Fransen en de Engelsen. Vooral de plundering in 1585 door Francis Drake was

doorslaggevend om de bouw van het fort op te starten. Tot 1712 hield het fort stand maar toen werd de stad door de Franse piraten in beslag genomen.

In de oude stad zien we de kathedraal, de kerk Nossa Senhora do Rosário, de Rua de Banana en de martelpaal. Het klooster, Convento de Sao Francisco genoemd, is gebouwd in de 17de eeuw en werd gedeeltelijk verwoest in 1712. Maar we zullen het niet bezoeken, want onze gids weet het niet staan!

De Sé Catedral (foto rechts boven) werd gebouwd vanaf 1556 op initiatief van D. Frei Francisco da Cruz, derde bisschop van Kaapverdië. De werken werden onderbroken toen de muren halverwege waren. Zoals dikwijls... de centjes waren op... Iets meer dan een eeuw later, met bisschop D. Frei Vitoriano Portuense, werd de bouw hervat, pas voltooid in 1693 en in 1712 al verwoest. De restanten van deze kathedraal zijn indrukwekkend.

Hier staat ook de oudste kerk van Afrika beneden de Sahel en tevens de oudste koloniale kerk ter wereld, de Nossa Senhora do Rosário (Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans). *Ze is gebouwd in 1495 in de Manuelino-stijl, een zeer eigen interpretatie van de gotiek die tot uiting komt in de architectuur en decoratie. De versieringen en de combinatie van symbolen zijn alleen in Portugal terug te vinden. De stijl ontstond tijdens de heerschappij van koning Manuel I (1495-1521), maar de naam werd pas in de 19e eeuw gebruikt om deze creatieve stroming aan te duiden.*

We lopen door de Rua de Banana, die leidt naar de kerk. Het was de eerste “echte” straat in de tropen! In deze straat woonden de grootgrondbezitters van Santiago en Fogo . Parallel aan de Banana straat waren er twee andere straten : de Career en die van Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans, waar de kerk met dezelfde naam staat. Dit was de wijk van de zwarte mannen in de stad.

Na deze stevige wandeling krijgen we een uurtje vrij: we shoppen souvenirjes op het marktplaatsje aan de voet van de martelpaal en doen een terrasje met frisse pinten in de kleine vissershaven.

We hebben echt genoten van deze culturele uitstap en van het prachtweertje!

Voor de Fred komt nog de kers op de taart. Na de ganse voormiddag aandachtig gezocht te hebben naar hagedisjes, zeker tussen al die ruïnes, lopen er kleine skinken op de trappen van ons terrasje!

Als we op het kleurenpatroon mogen voortgaan, kunnen we stellen dat we met een andere soort te maken hebben dan die van de Jardim Botânico. Maar zelfs de mensen van Projeto Biodiversidade, een soort lokale Natuurpunt, kunnen er geen naam op plakken. Spijtig.

Een honderdtal meter verder komt er een vissersbootje aan: alle mannen beginnen te helpen met het leegmaken van de netten.

Hoog boven het plein vliegen gierzwaluwen. Na onze mus en onze ijsvogel is dit onze derde

endemische vogelsoort! De Kaapverdische gierzwaluw (Cape Verde Swift - *Apus alexandri*) is kleiner dan andere gierzwaluwen en de vlucht is minder acrobatisch. Maar zoals “onze” soort, voeden ze zich met insecten die ze in de vlucht vangen en nestelen ze in kloven van rotsen en spleten in gebouwen.

Voor het bezoek aan de distilleerderij zullen we nog eens moeten terugkomen, want volgens Odaïr is die gesloten: om de kwaliteit van de productie van rum, punch en grogue niet verder te laten wegzakken heeft de regering

besloten alle “fabriekjes” te sluiten in afwachting van de uitvoering van een programma dat moet toelaten een hoog kwalitatief product terug op de markt te brengen.

Waarom we niet naar de heilige Baobab gaan is ons ontsnapt.; Odaïr stopt graag op tijd met werken, denk ik persoonlijk...

Op de terugweg naar Praia, stopt de chauffeur van de taxi en dus ook wij, die hem volgen. Hij stapt uit en gaat een huis binnen. Zonder uitleg... Wilfried vraagt waarom we hier stoppen.... "omdat we voorlopen op het schema" (cfr onze shuttle-story in Sal...). Maar nee hoor! het is om de boeken te gaan oppikken die hij voor ons heeft gekocht. Wat een leuke man!

Rond 13.00u genieten we van het middagmaal in ons hotel. Maar we bestellen geen wijn, tot grote consternatie van onze obers... We pikken wel nog wat brood voor de lieve honden die buiten staan te wachten...

Voor een bezoek aan Praia vertrekken we te voet. Het eilandje vlak voor de kust is opgekocht door Chinezen en daar komt binnenkort een groot Casino. De vraag is of dat al dan niet zal bijdragen tot de economie van het eiland. De mensen hier vrezen eerder meer armoede en prostitutie... Na een stevige klim komen we bij het standbeeld van Diogo Gomes. Portugese geschiedkundigen schrijven de ontdekking van de Kaapverdische

Eilanden toe aan Diogo Gomes, die in dienst was van prins Hendrik de Zeevaarder. In 1462 vestigden de eerste Portugezen zich op Sao Tiago (het huidige Santiago), waar ze Ribeira Grande stichtten (het huidige Cidade Velha). In 1495 werd de eilandengroep officieel Portugees kroondomein.

Op de bovenstad zien we het presidentieel paleis en in de straat zijn steenleggers aan het werk. Overal in de eilanden zijn de wegen geplaveid met kleine kasseien. Hier zien we twee kasseileggers aan het werk: hard labeur, in de volle zon, slechte houding voor de rug... harde werkers!

Om 18.00u verlaten we het hotel, gepakt en gezakt, richting airport. Om 20.10u vliegen we naar São Vicente (dat denken we althans...).

Er staat verdacht weinig volk aan de check-in balie. We observeren een zenuwachtige Noor die een paar keer zijn bagage opent, onderzoekt en opnieuw sluit... Uiteindelijk vernemen we dat onze vlucht is afgelast...

Dirk verwoordt het als volgt:

Als we 's avonds op de luchthaven staan om van Santiago naar São Vicente te vliegen is er geen piloot. Geen probleem: elk van ons wil graag de stuurknuppel grijpen: een Geminide weet alles over vallen in schittering en glorie! Maar er is ook geen vliegtuig.

Leuk is dat niet, maar als we terug in ons hotel zouden kunnen overnachten, dan is het allemaal niet zo erg. Eerst komt de informatie dat we onze koffers moeten inchecken voor de vervangingsvlucht die morgen om 06.00u zou vertrekken. Maar dat doen we liever niet... wanneer zien we die koffers terug? En waar? Odaïr loopt heen en weer tussen de balies en de groep: hij doet echt zijn best, "gestuurd" door Werner... Deze toestand is natuurlijk een kleine domper op deze mooie dag, maar het loopt dan toch nog goed af: we kunnen terug naar ons hotel en zullen onze zelfde kamers krijgen, behalve dan Francine die graag een krekelloze kamer zou hebben; dat lukt dan ook nog, maar nu krijgt ze een badkamerkakkerlak als kamergenoot.

De service in het hotel is perfect: geen aanschuiven aan de balie, geen reispassengedoe, en nog een volledig avondmaal! De garçons, onze Stromae lookalike inclusief, zien ons graag terugkomen... "die van die vele wijnflessen CHA...".

Ondertussen zijn Wilfried en Lutgarde er eindelijk in geslaagd om de foto van hun eerste kleindochter te laten uitprinten. Ze wisten al een paar dagen dat hét was gebeurd, maar de allereerste foto wou maar niet verschijnen op het schermje van de smartphone! De nieuwkomer heet Lia Nova en zij trakteert meteen de ganse groep op de zoveelste fles rode wijn!

Op jouw gezondheid, Lia Nova!

Veel slapen gaan we niet doen: enerzijds is er het feest van de Banco Atlantico in de bar van het hotel, anderzijds moeten we om 03.30u opstaan voor de vlucht van 06.00u!

Woensdag 16 december: Santiago - São Vicente

Foya Branca Resort

Vandaag vliegen we dan toch naar São Vicente. We bezoeken Mindelo en verkennen het eiland.

Zó vroeg en toch iedereen op tijd present! Wat een discipline in de groep!

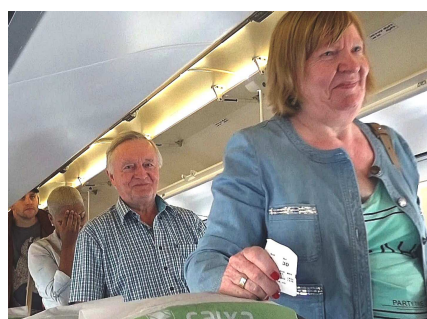
De manager van het hotel heeft er voor gezorgd dat we van een mini-ontbijt kunnen genieten. Drie personeelsleden ontfermen zich over ons ivm ontbijt en koffie en thee, tot en met onze koffers naar de receptie sleuren!

We arriveren om 04.30u in de Aeroporto Internacional da Praia Nelson Mandela (what is in a name?...), met de nodige spanning: gaan we vliegen? Of toch niet? De TACV is een low-cost vluchtmaatschappij die hier geen goede reputatie geniet... We zullen nooit weten waarom de vlucht gisteren werd geschrapt en dat schept geen vertrouwen voor de komende vlucht; we horen van alles: geen vliegtuig, technisch probleem, geen piloot, crew zat, te weinig passagiers, of, zoals Dirk weet te vertellen, een complot vanuit het hotel om ons nog een nachtje bij hen te hebben: we bezetten ten slotte 10 leegstaande kamers, en we verbruiken wijn voor 30....

Aan de check-in balie, valse start. Peggy, die als eerste aan de beurt is, krijgt te horen dat de groep niet in “het systeem” zit. We moeten plaats maken voor de andere passagiers in de wachtrij en de supervisor zal ons later weten te zeggen met welke vlucht we zouden kunnen vliegen...

No panic! Een kwartier later lijkt alles in orde te komen en om 06.20u begint de boarding (we gingen opstijgen om 06.00u)... We installeren ons in deze ATR72 met de overtuiging dat er nu niets meer kan mislopen. Ah ja? Dan toch niet! Er blijven één of twee passagiers rechtstaan: hun zetel is reeds bezet... overbooking? Sowieso weigert één passagier om uit te stappen en begint, al dan niet terecht, kabaal te maken achteraan het vliegtuig, bij de ingang (in zijn geval eerder de uitgang).

Praia Airport		Departures		04:31	
Flight	Destination / Via	Time	Exp.	Chk-in	Gate
VR 1221	S. VICENTE	06:00		1	
VR 1110	S. FILIPE	06:30		1	
VR 1204	S. VICENTE	08:30		1	
VR 001	LISBON	09:15		1	
VR 1900	S. NICOLAU / S. VICENTE	09:30		1	

Maar hij krijgt steun van andere landgenoten en er ontstaat een kleine oproer. Wanneer de stewardess aankondigt dat iedereen het vliegtuig moet verlaten, begint het er wat heviger aan toe te gaan; boe-geroep van alle kanten, aanmaningen door een medereiziger om te blijven zitten, een stewardess die de opbergplaatsen van de handbagage komt openen, Ivan die achter haar opnieuw

die bergplaatsen netjes dicht doet, enz. enz... Maar uiteindelijk, wanneer de politie zich ostentatief opstelt op de tarmac, wordt er beslist het vliegtuig te verlaten. Een uur later kunnen we opnieuw instappen en ruilen we Santiago voor São Vicente. Er waren 2 passagiers opgestapt die in feite de vlucht naar São Filipe (eiland Fogo) moesten hebben: slechte controle van het grondpersoneel dus! Het is 07.40u wanneer we opstijgen, zijnde meer dan 4 uur na het “pijnlijk” opstaan vanmorgen. In São Vicente worden we opgewacht door een sympathieke en energieke Fransman, onze gids Pascal (door ons herdoopt tot Pascal 2). Hij spreekt een sappig Frans, afkomstig van Zuidwest Frankrijk. Pascal 2 brengt ons veilig naar het Foya Branca Resort, waar we van ons tweede ontbijt van de dag genieten.

São Vicente is een eiland in het noordwesten van Kaapverdië, dat behoort tot de geografische regio Ilhas de Barlavento. Het eiland heeft ongeveer een rechthoekige vorm met een oppervlakte van ongeveer 227 km².

De oost-west-as is ongeveer 24 km, de noord-zuid-as ongeveer 16 km. Het relatief vlakke midden van het eiland wordt door drie middelhoge bergen begrensd.

Ondanks de vulkanische oorsprong is het eiland vrij vlak. Het hoogste punt is de tafelberg en beschermd natuurgebied Monte Verde, met een hoogte van 774 m.

Een grote onderzeese vulkaankrater in het noordwesten van het eiland vormt één van de mooiste en veiligste natuurlijke havens in het Centraal-Atlantische gebied.

Het eiland werd ontdekt in 1462 op 22 januari (de dag van Sint Vincentius, Portugees: São Vicente) door de Portugese zeevaarder Diogo Gomes. Vanwege het dorre klimaat bleef het eiland eeuwenlang vrijwel onbewoond. De natuurlijke haven werd vooral door piraten gebruikt. Om die reden werd in 1734 een militaire ingenieur vanuit Portugal naar het eiland gestuurd met de opdracht een fortificatie te bouwen om de haven uit handen van Britse, Franse en Hollandse piraten te houden.

Om het bevolken van het eiland te stimuleren werd langdurige vrijstelling van belastingheffing ingesteld. Omdat de nabij gelegen eilanden Santo Antão en São Nicolau veel betere omstandigheden kenden was er nagenoeg geen belangstelling voor vestiging. Het eiland werd door sommige bewoners van Santo Antão gebruikt om vee te houden. Pas in 1790 verschenen de eerste hutten op het eiland. De Portugezen ondernamen nog enkele pogingen om het eiland te bevolken, die geen van allen het gewenste resultaat opleverden.

In de 19e eeuw raakte het Portugese rijk in verval en nadat ze in 1822 Brazilië als kolonie verloren nam Groot-Brittannië de economische controle over São Vicente over.

In 1838 werd aan de Porto Grande een steenkoolopslag gevestigd voor de bevoorrading van de scheepvaart op de Atlantische Oceaan. Dit leidde tot het ontstaan van het huidige Mindelo. Door de opkomst van de stoomvaart in de tweede helft van de negentiende eeuw vestigden zich diverse Engelse steenkoolhandelaren om de schepen te bevoorraden.

Vanwege de ligging in de Atlantische Oceaan kwamen schepen van over de hele wereld met zeelieden van vele verschillende nationaliteiten naar de haven van Mindelo. Hierdoor ontwikkelde Mindelo zich tot een cultureel middelpunt voor onder andere muziek, literatuur en sport.

In 1874 werd de eerste trans-Atlantische telegrafiekabel van Londen over São Vicente naar Brazilië gelegd. De schepen Hibernia en Edinburgh legden de kabel van Madeira naar São Vicente. Van daar trokken deze schepen een kabel naar Recife, in Brazilië.

In 1885 legde de India Rubber Gutta Percha & Telegraph Works een kabel van Kameroen via de militaire post Bathurst (tegenwoordig Banjul, hoofdstad van Gambia) naar São Vicente. Andere

lijnen volgden en zo werd Mindelo een spin in het communicatieweb van het Britse koninkrijk. Door de omschakeling van steenkool op diesel als scheepsbrandstof aan het begin van de twintigste eeuw, raakte Mindelo de positie van belangrijke zeehaven voor de Atlantische vaart langzaam kwijt. De schepen weken uit naar onder andere Dakar en de Canarische Eilanden.

Om 10.00u vertrekken we naar Mindelo om de stad te voet te gaan verkennen. Speciale sfeer: beetje Franse Riviera, beetje Portugees, beetje Engels. De sikkelvormige baai is in feite een ondergelopen vulkaankrater. Vele koloniale villa's, enkele verlaten paleizen, maar vooral heel veel kleine en grotere winkels uitgebaat door de Chinezen. Zij controleren hier volledig de handel in de stad.

Na de lunch beginnen we aan een rondrit van het eiland met de beklimming (in het busje) van

enkele stevige heuvels met prachtige panorama's. Nadien dalen we af langs de Ribeira do Calhau (letterlijk vertaald de vallei van de stenen) tot in het vissersdorpje Calhau. Hier geen zand, alleen lavastenen, overal stenen. We bewonderen de vangst van de dag, van 2 jonge vissers die met de harpoen jagen: papegaai-vissen, inktvissen en murenes zijn de meest opvallende (en de enige herkenbare voor ons).

Kaapverdië is, volgens onze gids, de enige plaats waar murene wordt gegeten.

Weetjes over de murene:

Deze vis maakt deel uit van de grote familie palingachtigen. Hij kan tot 2 meter lang worden en leeft verscholen in spleten en hopen. De vis wordt vers en gezouten ter consumptie aangeboden, al geeft het eten van de grotere exemplaren risico op ciguatera-visvergiftiging. Ciguatera is een vergiftiging door inname van het gif ciguatoxine.

Dit gif komt voor in algen. Ciguatoxine wordt amper afgebroken in dieren waardoor de concentratie van het gif groter wordt naarmate men hoger in de voedselketen komt. Kleine vissen eten de algen, grote vissen eten de kleine, nog grotere de grote etc. tot men in de top van de voedselketen komt. Grote roofvissen zoals de barracuda en murene kunnen hoge concentraties van het gif bevatten. Wanneer deze besmette vissen gegeten worden kan het ciguateravergiftiging veroorzaken. Ciguatoxine is hittebestendig en gaat dus niet kapot bij het koken of bakken van de vis. Ciguateravergiftiging geeft vooral maag-, darm- en neurologische klachten. De belangrijkste symptomen zijn: overgeven, diarree, gevoelsstoornissen en hallucinaties. Een typisch verschijnsel bij ernstige gevallen is de koude allodynie, hierbij krijgen patiënten een brandend gevoel wanneer ze met iets kouds in aanraking komen. De klachten en symptomen kunnen soms wel jaren aanhouden. Er bestaat geen specifieke behandeling tegen ciguateravergiftiging.

We rijden tot op de top van de Monte Verde, 750m hoog, de hoogste berg van São Vicente. De weersomstandigheden zijn perfect, waardoor we zicht hebben op de volledige Baia das Gatas, de stad Mindelo en de eilanden Santa Lucia en Santo Antão. Hier worden heel wat kiekjes genomen...

Deze berg maakt deel uit van een natuurpark. Het is één van de enige beschermde vochtige ecosystemen, het “sub-humid ecosystem”. Hier komen verschillende uiterst zeldzame planten voor, zoals met uitsterven bedreigde unieke varensoorten!

Op het einde van de namiddag zijn we terug in de omgeving van het hotel. Een paar mensen gaan de laatste 3 kilometers te voet over het strand lopen, een fotogeniek en bijna maagdelijk strand. Er zijn een paar “oude” voetsporen te zien, die versteend lijken te zijn, alsook mooie “zandrimpels”.

Terwijl de meesten onder ons de vrije tijd doorbrengen met rusten of wandelen of iets drinken aan de bar, worstelen Lutgarde en Wilfried nog steeds met de elektriciteit op de kamer. Uiteindelijk moeten ze, na heel wat pogingen, de strijd opgeven en van kamer veranderen.

Het avondmaal is... weeral... genieten! Vooral de “Calamares & potatoes” vallen in de smaak.

Naast de traditionele CHA proberen we ook eens de rode Sodado wijn. Goed, dik OK, maar geef ons maar de CHA.

Na het eten trekt iedereen snel naar de kamer. We zijn nl. op de been sinds 03.30u vanmorgen!

Donderdag 17 december: São Vicente - Santo Antão - São Vicente

Foya Branca Resort

Vandaag staan er een boottocht en een paar stevige wandelingen op het programma!

We gaan vroeg ontbijten want om 07.00u stipt komt het busje ons oppikken.

Wat we niet weten, is dat het ontbijt klaar staat in Villa nr 4! en dus niet in het restaurant. Gelukkig zijn Peggy en Fred te vroeg aan het restaurant en vernemen ze daar toevallig dat dit niet de juiste locatie is. Werner en Fred zorgen er dan voor dat iedereen tijdig aan de ontbijttafel geraakt.

Terwijl we op het busje wachten, kleurt de zon de lucht helemaal paars.

Onze ferry, in de haven van Mindelo, vertrekt normaal om 08.00u. Wel, Afrika of niet, deze ferry vertrekt 5 minuten te vroeg!

Pascal 2 weet ons te vertellen dat dit de hoofdreden is waarom je zeker op tijd moet zijn. Een te vroeg vertrek komt hier dikwijls voor. Wanneer de laatste vrachtwagen is binnengereden, en het is "ongeveer" tijd, dan is ie weg!

We genieten van een leuke oversteek, de zee is niet te woelig, de wind voelt niet koud aan en we hebben geen last van mogelijke dieselgeuren. De meesten onder

ons slagen erin een paar keer een vliegende vis te spotten en Fred heeft er een korte videoclip van gemaakt: <https://youtu.be/3TVcfz3oOWY>

Weetjes over de vliegende vissen.

De vliegende vissen (Exocoetidae) bestaan uit ongeveer 70 soorten. Vliegende vissen komen in alle belangrijke oceanen voor, hoofdzakelijk in warm tropisch en subtropisch water.

Hun belangrijkste kenmerk zijn hun borstvinnen, die ongewoon groot zijn en de vissen in de gelegenheid stellen korte duikvluchten te maken om te ontsnappen aan roofdieren.

Om zich voor een glijdende beweging klaar te maken, scheert de vis met grote snelheid vlak onder het wateroppervlak door, en houdt daarbij de vinnen dicht bij het lichaam. Als de vis het water verlaat, spreidt hij zijn vinnen uit. De staartvin is gewoonlijk diep gevorkt. De vis beweegt snel de onderste kwab om zich voort te bewegen als het overige deel van het lichaam het water reeds heeft verlaten. Uiteindelijk komt zelfs de staart boven het water uit.

Vliegende vissen klapperen niet met hun "vleugels". Ze vliegen dus niet, maar zweven eigenlijk. Bij het glijden kan een vliegende vis zijn snelheid bijna verdubbelen, soms tot wel 60 km/h.

Met die techniek overbruggt de vis gewoonlijk een afstand van 30-50 meter met een hoogte van maximaal 1,5 meter. De

vliegende vis kan ook een serie glijdende bewegingen maken, waarbij hij elke keer de staart in het water dompelt en een voorwaartse stoot maakt om zich zo opnieuw af te zetten. De vliegende vis vliegt dus eigenlijk niet maar glijdt door de lucht door middel van luchtdruk, net zoals een zweefvliegtuig.

De meeste soorten vliegende vis worden maximaal 30 cm lang. De ogen zijn platter dan bij normale vissen en zijn speciaal uitgerust om boven het wateroppervlak te kunnen zien. Hoewel de vliegende vis kan zweven heeft hij ook hulpmiddelen om te voorkomen dat zijn vijanden hem zien. De rug van de vliegende vis is grijsblauw. Zo valt hij van boven niet op als je in de zee kijkt. De buik van de vis is zilver. Zo valt hij van onder gezien niet op in vergelijking met de zee.

De vliegende vis voedt zich met plankton, kleine kreeftachtigen en larven. 's Avonds zwemmen vliegende vissen naar de kust of inhammen om zich te voeden. Daarbij openen ze hun mond en zuigen ze alles naar binnen wat ze tegenkomen. In de mond scheiden ze al het eetbare en oneetbare van elkaar en slikken het eetbare door.

De vijanden van een vliegende vis zijn Dolfijnvissen, Tonijnen en mensen. De vliegende vis wordt gezien als lekkernij in vooral Australië, Zuidoost Azië en Brazilië. Per jaar wordt er ongeveer 60.000 ton vliegende vis gevangen in de wereld.

Een uur later zijn we al in Porto Novo, op Santo Antão.

Santo Antão (Portugees voor 'Sint-Antonius') is het meest westelijk gelegen eiland van Kaapverdië. Het meest nabijgelegen eiland is São Vicente en ligt ten zuidoosten van Santo Antão. Het eiland is tevens het meest westelijk gelegen eiland van Afrika en eveneens het op één na grootste eiland van Kaapverdië.

Het eiland bestaat volledig uit vulkanisch materiaal. De hoogste berg van het eiland is Topo de Coroa, een inactieve vulkaan met een hoogte van 1979 meter. Sinds 1999 wordt een stijging van de zeewatertemperatuur gemeten in de omgeving van de Ponta do Sol wat volgens vulkanologen duidt op een toenemend risico op nieuwe uitbarstingen in dat gebied.

Het zuidelijke gedeelte van het eiland is zeer droog terwijl het noordelijke gedeelte een relatief normale hoeveelheid neerslag krijgt, in dit gedeelte van het eiland wonen de meeste mensen.

Het eiland kan over het algemeen beschouwd worden als het groenste en vruchtbaarste van de eilanden. De valleien zijn sterk geërodeerd. Veel vulkanen zijn relatief jong en hebben caldera's.

De bergen bestaan voornamelijk uit basalt en zijn vaak honderden meters hoog.

Santo Antão heeft geen eigen vliegveld. Het oude vliegveld bij Ponta do Sol is gesloten.

Op het nabijgelegen eiland São Vicente, bij de plaats São Pedro, ligt de internationale luchthaven Cesária Évora. Deze luchthaven met een veerdienst van São Vicente naar Santo Antão maakt het mogelijk het eiland te bereiken. Er zijn plannen om een nieuw vliegveld te bouwen.

De visserij is een van de belangrijkste inkomstenbronnen op het eiland. Daarnaast speelt de landbouw een grote rol. Belangrijke landbouwproducten zijn suikerriet, yam, maniok, bananen, mango's, papaya en maïs. Van het suikerriet wordt grogue gemaakt, een soort rum die in heel Kaapverdië populair is.

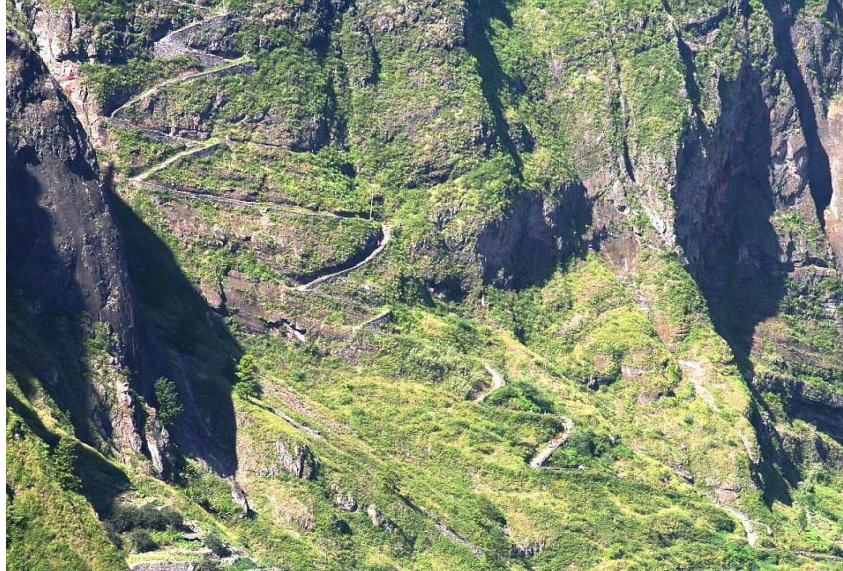
In de laatste jaren is het toerisme in opkomst en speelt een steeds grotere rol in de economie van het eiland. Het steile landschap met afwisselend groene en dorre gebieden biedt veel mogelijkheden aan wandelaars, avontuurlijk ingestelde toeristen en ecotoeristen.

We moeten, met de bus uiteraard, over de eerste “bergketen”, van zuid naar noord. Van hieruit lijkt dat ondoenbaar! We rijden de ganse tijd door extreem dor gebied, echt woestijnlandschap. Alle regens worden door de bergen tegengehouden. Maar eens over de kam die 1.500m hoog is, verandert alles op enkele minuten tijd. Een ongelooflijk contrast. We zitten verrassend in een bos met coniferen en daarna is alles groen. Dit is het noordelijk gedeelte, met regelmatige regenbuien en frisse temperaturen.

Dit is het wandeleiland bij uitstek: mooie landschappen, prachtige natuur en allerhande wandeltochten. 90% van de weinige toeristen die hier komen, doen aan trekking.

In ons programma staat dat we kunnen kiezen tussen 3 wandelniveau's, alle drie in en rond de vruchtbare Cova krater.

Maar Pascal 2 heeft ons gisteren duidelijk gemaakt dat dit een misverstand is. Om de grote wandeling te doen moet je goed voorbereid zijn, stevig schoeisel hebben en ... "niks mankeren".

Het wordt dus de wandeling van één uur rond de Cova krater. Heel mooi trouwens! We zien er de landbouw op de vruchtbare gronden, suikerriet, maïs, papaya, mango, bananen, enz. enz... We volgen een relatief gemakkelijke wandelroute met verschillende mooie planten, waaronder een Drakenbloedboom (foto van boom op Tenerife).

Weetjes over deze boom:

De drakenbloedboom (Dracaena draco) is een plant die van nature voorkomt op de Canarische Eilanden, Kaapverdië en Madeira. In 1996 is ook een populatie aangetroffen in Marokko in de Anti-Atlas. De plant is vrijwel niet meer in wilde staat te vinden. De tot 12 m hoge plant wordt gekarakteriseerd door één of meerdere stammen met een relatief dichte, parapluvormige kroon met dikke bladeren.

Het is een langzaam groeiende plant, die er tien jaar over doet om een hoogte van 1 m te bereiken. Van de planten wordt aangenomen dat ze duizenden jaren oud kunnen worden. Het oudste, bekende exemplaar groeit in Icod de los Vinos op het noordwesten van Tenerife.

Als de bast wordt ingesneden of de bladeren worden gekneusd, scheidt de plant een roodachtig hars uit, dat bekendstaat als drakenbloed. Dit werd gebruikt door de Romeinen en middeleeuwse alchemisten. Drakenbloed werd nog recentelijk gebruikt voor medicinale en cosmetische doeleinden, en

verder als kleur- of verfstof. Italiaanse vioolbouwers, bijvoorbeeld, voegden het toe aan de lak van door hen gebouwde instrumenten.

We zien ook een soort rendiermos aan takken van bomen hangen, iets wat je hier niet verwacht.

De rendiermossen behoren tot de korstmossen. De naam is afgeleid van de vorm van de 'plant' die op een hertengewei lijkt. In sommige gebieden, zoals in Lapland, is rendiermos het hoofdvoedsel van het rendier.

Hoewel rendiermos op een plant lijkt bestaat deze uit een innige mutualistische symbiose van twee verschillende typen van organismen: een schimmel en een groenwier (dit is een algensoort). De eencellige groenwieren worden beschermd door een taaie korst, die bestaat uit een vlechtwerk van schimmeldraden. De groenwieren maken het voor de schimmel mogelijk om onder zeer voedselarme omstandigheden te kunnen leven. De algen halen hun energie uit de fotosynthese en de schimmel is in staat om de benodigde mineralen aan de ondergrond te onttrekken.

In de schaduw van een paar grotere bomen staan 2 ezels 'geparkeerd'. Deze dieren worden hier nog intensief gebruikt als transportmiddel voor zware lasten zoals brandhout, kisten met groenten en fruit en de typische knalgele waterbidons.

Ons wandelpad loopt langs een stapelmuur gemaakt van platte stenen. Daar waar de zonnestralen tot aan de stenen geraken, tussen de bladeren van de bomen, daar is het voor de Fred om te doen: een ideale plek om beestjes te vinden die zich komen opwarmen. En inderdaad, na enkele minuten zoeken zien we een paar mooie skinken volop genieten van het zonnetje.

De soort die we hier zien is Chioninia fogoensis. Opnieuw een hele mooie waarneming, zoals we verder kunnen lezen.

Chioninia fogoensis komt maar voor op 3 van de eilanden, met name Fogo, San Nicolau en Santo Antão, en op elk van deze eilanden is hij verschillend van zijn soortgenoten. Elk eiland heeft zo zijn ondersoort. De “onze” heet Chioninia fogoensis antaoensis.

Wanneer we op Wikipedia gaan zoeken in welk biotoop dit beestje voorkomt, dan lezen we dit:

“Santo Antão is almost entirely a human-influenced agrarian environment, although some remnants of dry forests and scrub habitat remain. This species is found on rock walls, under rocks

in dry, barren areas, and in anthropogenic habitats including cropland, plantations and villages with traditional stone walls”.

Wij observeren deze skink tijdens de wandeling rond de Cova-krater, op een stenen muur en in een gebied met veel landbouw... Klopt volledig!

Met de bus klimmen we opnieuw naar boven, tot aan de “junction”, Delgadin genoemd (foto hieronder). Dit is de plek waar de noordelijke en de zuidelijke route samen komen, boven op de top van de kam. Een onvergetelijk landschap met kloven, pieken en afgronden. Aan de ene zijde de Ribeira Grande, aan de andere de Ribeira da Torre.

Aan deze wegen werd 12 jaar gewerkt, van 1944 tot 1956. De grootvader van één van onze chauffeurs heeft hier aan meegewerkt. In 1956, tijdens de week van de junction, werd er gedurende drie dagen een groot feest gehouden en werden er ossen geslacht.

We krijgen alle tijd om van de spectaculaire omgeving te genieten, en dat doen we dan ook!

In het dorpje Espongero (de hoofdstad, nota bene) gaan we een “punch-stop” houden. We parkeren rechtover dé kruidenierswinkel van het dorp, bij een leuke dame in een piepklein winkeltje met amper een tiental potten en drankjes. Voor de rest, blote muren. Maar snel tovert zij, met de hulp van Pascal 2, een paar bordjes met zelfgemaakte geitenkaas en kleine glazen die we vullen met de “punch della casa”. De kruidenierster in kwestie herhaalt bestendig “Obrigada” (Dank u) en lacht bijna permanent, waarbij haar mooie spierwitte tanden een licht brengen in het donkere gezicht.

Francine heeft een prachtige verrassing in petto: ze speelt haar blouse uit en geeft ze cadeau aan “ons madam”. Obrigada alom, non stop lachen en er volgen dikke knuffels.

We zakken af naar de kust en gaan eten in een klein restaurantje. De vis is er lekker, maar graten in overvloed...

Om 14.00u vertrekken we richting zuidoost, deels langs de kust, om dan opnieuw steil de Ribeira de Paúl bergopwaarts te ontdekken. Deze weg loopt dood bij Sandro, hoog in de heuvels, een winkel-hotelletje-kunstgalerij-souvenirshop-drankgelegenheid-met-eigen-punch. Het uitzicht op de vallei is indrukwekkend. De achterkant van het huis staat op enkele meters van de afgrond. De vallei ligt 600 m lager...

De heuvelachtige streek die we nu doorkruisen is prachtig: overal, maar dan ook overal, suikerriet in bloei!

“Buitengewoon! De weidse velden met suikerriet zijn betoverend mooi, schrijft Dirk. Uniek! Dit is de enige plaats in de wereld waar de rietstengels niet “getopt” worden! De opbrengst is dan misschien wel 40 % minder, maar traditie is traditie!” doorsnee in

Weetjes over suikerriet:

*Suikerriet (*Saccharum officinarum*) is een cultuurgewas dat behoort tot de grassenfamilie en vormt de bron van rietsuiker en daarvan afgeleide producten. Het is een van de economisch belangrijkste planten ter wereld. De suikerrietplant moet om de vijf à zes jaar vernieuwd worden. Suikerriet wordt hier handmatig geplant. Nieuwe stengels met een lengte van circa 50 centimeter worden in de grond geplaatst en met zand afgedekt. Dit is arbeidsintensief en zwaar werk. De planten worden meer dan manshoog en de stengels zijn na een jaar oogstrijp. De stengels kunnen 6 m lang en 5 cm dik worden.*

Tot de ontdekking van de bietsuiker was het sap uit suikerriet de enige bron voor suiker. Suikerriet kwam waarschijnlijk in Nieuw-Guinea en delen van Indonesië in het wild voor. De mensen kauwden daar op de stengels en dronken het zoete sap. Al in prehistorische tijden raakte het suikerriet bekend in India, waar men al lang voor het begin van onze jaartelling ontdekte dat men door het droogkoken van suikerrietsap een zoete, vaste stof kon bereiden die lang kon worden bewaard.

Nearchos, een van de generaals van Alexander de Grote, leerde de suiker omstreeks 300 v.Chr. in India kennen en beschreef suikerriet als "een riet dat honing produceert zonder bijen".

Frankrijk beschouwde de eilanden waar suikerriet werd verbouwd als dermate waardevol, dat het Canada aan het eind van de Zevenjarige Oorlog bij de Britten inruilde om enkele Caribische "suikerriet-eilanden" terug te krijgen. De Nederlanders dachten er net zo over, en hielden vast aan de op de Britten veroverde kolonie Suriname, in plaats van te proberen Nieuw-Nederland (New York) terug te krijgen.

Dan volgt de lange afdaling, richting zuiden naar Porto Novo, op een splinternieuwe baan, volledig geasfalteerd, langs de kustlijn, in de rotsen uitgehouwen. Hier bevinden zich de 2 enige tunnels van de archipel!

Onze veerboot van 17.00u vertrekt weer een paar minuten te vroeg!

Bij aankomst staat ons busje klaar. We nemen afscheid van Pascal 2. De chauffeur rijdt 500m, tot in het midden van de stad en zet ons af aan het Paleis van de Gouverneur. Hij vraagt ons om 20 minuten te gaan wandelen, want hij mag niet vóór 19.00u in het hotel aankomen. Uiterst bizarre situatie, beetje surrealistisch, tot wanneer we beseffen dat dit busje in feite een shuttle is van ons hotel, met vaste vertrekuren aan bepaalde haltes. Hij wacht tot klokslag 18.30u en dan rijdt hij... amper 10 meter. En hier staan we dan, in de file aan een kruispunt. En maar wachten... Beetje hilarisch.

Uiteindelijk neemt hij een andere weg om het drukke verkeer te vermijden.

Aangekomen in ons Foya Branca Resort, nemen we een douche en staan we 40 minuten later reeds klaar voor het avondmaal!

Vóór het slapen gaan zou de Fred toch graag een beestje zien... en het lukt hem. Hij kan een grote kakkerlak fotograferen. Als er niet veel zit moet een mens zich met weinig kunnen tevreden stellen...

Kakkerlakken (*Blattodea*) vormen een orde van insecten, die oppervlakkig enigszins lijken op kevers maar hiervan toch sterk verschillen, onder andere door het ontbreken van een volledige gedaanteverwisseling. Bidsprinkhanen en termieten zijn sterker verwant aan de kakkerlakken dan andere insectenorden. Er zijn 4690 soorten kakkerlakken beschreven, waarvan er ongeveer twintig

wel eens als plaag kunnen voorkomen.

Maar een tiental minuten later is het écht bingo!

Hij kan een gekko vangen, maar niet zonder moeite. De kleur van dit kleine reptiel past perfect bij de schors van de palmboom waarop het de nacht doorbrengt.

Het is een ondersoort van de Afrikaanse huisgekko (Brook's House Gecko – *Hemidactylus angulatus*). Deze komt onder andere voor in Senegal en Gabon. Uit een recent onderzoek blijkt dat het DNA van de gekko's op de archipel lichtjes afwijkt van deze van het Afrikaanse continent. Voorlopig wordt “onze” gekko dus beschouwd als endemisch voor de eilanden en krijgt hij als ondersoort de naam *Hemidactylus angulatus cyanodactylus*.

Op de foto's is goed te zien dat deze gekko zijn kleuren deels kan aanpassen aan het licht en de omgeving. De foto bovenaan is 's nachts gemaakt, deze hiernaast bij daglicht. Het gaat hier wel om hetzelfde beestje.

Weetjes over de gekko:

Gekko's staan bekend om hun vermogen om tegen allerlei oppervlakken te klimmen, zelfs verticaal en ondersteboven op glas. Ze dragen gegroefde structuren aan de onderzijde van de tenen. Deze groeffjes worden de hechtlamellen genoemd. Dat deze structuren verantwoordelijk waren voor de extreme kleeftkracht was al heel lang bekend, maar het onderliggende principe vormde een groot raadsel. In eerste instantie ging men ervan uit dat de dieren gebruikmaakten van een soort kleeftstof zoals bij slakken voorkomt. Er werden bij onderzoek hiernaar echter nooit resten van een dergelijke kleeftstof aangetroffen, waardoor dit al snel in twijfel werd getrokken. Ook werd geopperd dat de tenen voorzien waren van kleine zuignapjes om zich vast te houden. Zuignappen worden door verschillende diergroepen gebruikt om zich te hechten, zoals door boomkikkers en inktvissen. Op zeer gladde oppervlakken echter, zoals sterk gepolijst glas, bleken de gekko's zich in het geheel niet te kunnen hechten, terwijl zuignapjes of een kleeftstof hierop juist zeer effectief zouden zijn. Toen de poten voor het eerst onder een zeer sterke vergroting werden bekeken, bleek dat de lamellen niet alleen waren voorzien van 5 micrometer kleine haartjes, maar dat die haartjes zelf weer voorzien waren van nog fijnere structuren van 0,2 micrometer, die eindigden in extreem dunne uitlopers.

hierop juist zeer effectief zouden zijn. Toen de poten voor het eerst onder een zeer sterke vergroting werden bekeken, bleek dat de lamellen niet alleen waren voorzien van 5 micrometer kleine haartjes, maar dat die haartjes zelf weer voorzien waren van nog fijnere structuren van 0,2 micrometer, die eindigden in extreem dunne uitlopers.

De schaal van de uitlopers is zo klein dat ze op een atomaire schaal worden aangetrokken door de ondergrond, waarbij de vanderwaalskrachten, de onderlinge aantrekkingskrachten tussen atomen, een belangrijke rol spelen. Het is deze interactie - de vanderwaalskracht - die de gekko zijn enorme kleeftkracht geeft.

De gekko kan deze krachten echter niet 'aan' en 'uit' zetten, hij plakt vast aan een oppervlak zodra de tenen contact maken, en kan pas weer los komen door de tenen in een hoek van ongeveer dertig graden op te lichten. Het bijzondere aan deze aanpassing is dat het systeem altijd werkt; er zijn geen vloeistoffen of andere stoffen nodig. Niet alle soorten bezitten hechtlamellen. Verschillende woestijnbewonende soorten hebben ze niet. Omdat deze gekko's op los zand leven zouden de lamellen de voortbeweging eerder belemmeren dan bevorderen.

Vandaag vliegen we terug naar Sal (dat hopen wij toch) en bezoeken we de belangrijkste bezienswaardigheden van het eiland. In het jaar 1939 werd hier een internationale luchthaven gebouwd. Dit project werd gefinancierd door Italië, toen Mussolini zocht naar een plek om bij te tanken voor de transatlantische vluchten naar Zuid Amerika. Maar de luchthaven werd in eerste instantie gebruikt door South African Airways als benzinestation voor hun langdurige vluchten over de Atlantische Oceaan. Dit was vanwege het feit dat Afrikaanse landen tijdens de apartheid niet toestonden om Zuid-Afrikanen hun luchtruim te laten gebruiken. Vliegen rondom Afrika was dus de enige optie.

Ilha do Sal (Portugees voor 'zouteiland') heeft een oppervlakte van 216 km² en telt 25.779 inwoners. De hoofdplaats is de stad Espargos, die ongeveer in het midden van het eiland ligt. Op Sal ligt het eerste internationale vliegveld van Kaapverdië, het Aeroporto International Amílcar Cabral.

Sal heeft een tropisch klimaat. De gemiddelde maandtemperatuur bedraagt minimaal 18-24 graden en maximaal 24-29 graden. Er valt heel weinig regen.

Sal kwam pas aan het eind van de 18e eeuw tot ontwikkeling, toen de Kaapverdische ondernemer Manuel António Martins Velho in de ca. 500 meter brede vulkaankrater bij het havenplaatsje Pedro de Lume aan de oostkust een zoutwinningsinstallatie aanlegde. Het zout werd aanvankelijk vooral naar Brazilië geëxporteerd, tot

gestegen importheffingen dat onmogelijk maakten. Een korte opleving in de zoutindustrie kon in de jaren 20 en 30 van de twintigste eeuw gerealiseerd worden, toen het Franse bedrijf Les Salines du Cap-Vert er een kabelbaan voor het transport naar de haven had aangelegd. Maar dat bleek uiteindelijk niet rendabel te zijn. Het eiland Sal is wat het zout betreft op de import aangewezen. De belangrijkste inkomstenbronnen zijn het toerisme en visserij.

Drinkwater is schaars en de meeste huizen hebben geen waterleiding. Tankwagens vullen een centraal waterpunt in de stad of dorp waar de bewoners een jerrycan met water kunnen vullen.

Zonder koken is dit echter niet drinkbaar. De hotels zijn wel voorzien van waterleiding, maar ook dat water is niet drinkbaar.

Om 08.00u moeten we in de airport zijn. Dus iedereen vroeg, en gepakt en gezakt ontbijten om 07.00u. Dan nog de gekko bij daglicht laten fotograferen en ook vrijlaten, uiteraard.

Vandaag lijken er geen problemen te zijn met de vluchten.. Buiten een vertraging van 35', niets te melden!

Onze Pascal 1 staat ons op te wachten, altijd leuk! Hij herinnert ons aan de afspraak die we hebben gemaakt begin deze week ivm de geplande activiteiten deze namiddag.

We beginnen met een korte wandeling van onze Morabeza naar het visrestaurant van Carlos. Da's maar een paar minuten langs het strand, kwestie van ons terug "thuis" te voelen in dit prachtige resort. Wanneer we aankomen is Carlos pas begonnen met het versnijden van onze tonijn. Leuk om dat eens bij te wonen. Sympathieke en enthousiaste kerel, met veel humor.

Tijdens de ganse reis was het eten overal lekker, in feite boven onze verwachtingen. Maar dit overtreft alles. Kersverse tonijn, prachtig gebakken, met “echte” frietjes!

Na dit feestmaal vertrouwt Pascal 1 ons toe aan Eldon, een jonge grote gids die zeer goed Engels en Frans spreekt. We vertrekken met 2 pick-ups. Gezien het mooie warme weer, geen gebrek aan kandidaten om de verplaatsingen in de open bak te doen.

We beginnen met de excursie naar de haaien. Uitstap die Pascal 1 ons in feite niet heeft aangeraden, en dit om verschillende redenen: het is een heel eind rijden, dan een 400 à 500m te voet op moeilijk begaanbare ondergrond (onregelmatige scherpe lava waarvoor je “speciale” schoenen nodig hebt) en amper 1 kans op 2 dat de haaien er wel zijn. Maar omwille van hevig protest van Peggy die zich had verheugd op die haaien, was er geen andere uitweg dan... DOEN! En het viel best mee: de verplaatsing in open lucht was zalig, de wandeling tot aan het water was kort omwille van het hoogtij, en... de haaien waren van de partij. Iedereen heeft ze heel goed kunnen waarnemen, zelfs tot op een 8-tal meter vóór ons. Maar de ondergrond, de afgesleten onregelmatige lavastenen en de stroming van het water hebben er toch voor gezorgd dat Peggy en Marc een niet geplande watersitting hebben gemaakt. En, hoe snel ook ze terug recht krabbelden, toch zijn er foto's van genomen!

Dirk beschrijft het zo: “Zwemmen met de haaien! Een van ons die filmen maakte in een vroeger leven (bij Agfa-Gevaert) gaat herhaaldelijk kopje onder. Het lijkt wel alsof een reusachtige mierenleeuw hem onderuit trekt. Of is het slechts een haai? Hij wordt gered door een zeemeermin die ook ondergaat. De ene ‘herder’ heeft dulle pret en de andere filmt het gebeuren. De haaien kijken toe.”

Weetjes over deze haaien:

Verpleegsterhaaien worden voornamelijk in ondiepe, tropische en subtropische wateren in de Atlantische en de Stille Oceaan aangetroffen.

Het zijn nachtdieren, die overdag in grote inactieve groepen van maximaal 40 soortgenoten leven. 's Nachts zijn de dieren solitair en zoeken ze op de bodem naar voedsel. Ze eten voornamelijk

macrofauna zoals kreeftachtigen, week- en manteldieren, maar ook andere vissen, zoals pijlstaartroggen. Verpleegsterhaaien vangen slapende vissen die anders te snel zouden zijn om te kunnen vangen.

Ze paren vanaf eind juni tot eind juli en zijn levendbarend. De draagtijd is zes maanden en er worden 30 tot 40 jongen gebaard per keer. De vrouwtjes hebben vervolgens 18 maanden nodig om nieuwe eitjes te produceren.

Haaïen uit deze familie vallen gewoonlijk alleen mensen aan wanneer ze direct door hen bedreigd, dus uitgelokt, worden. Deze haai staat nummer twaalf op de lijst van het ISAF (International Shark Attack File), met 10 niet uitgelokte aanvallen op mensen (tussen 1580 en 2008!), waarvan geen enkele dodelijk.

We zitten dus veilig!

Onze volgende etappe zijn de zoutpannen van Pedra de Lume. Dit is een klein dorpje waar al jaren zout wordt gewonnen en wordt geëxporteerd naar West-Afrika.

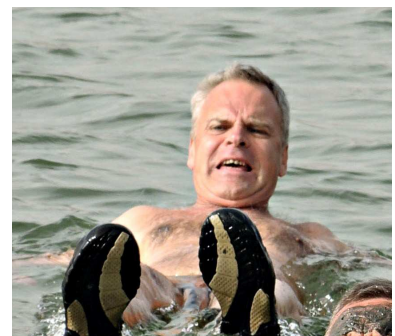
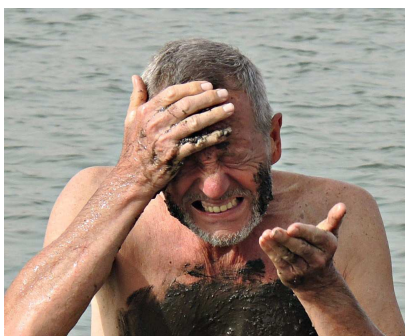
De zoutpannen bestaan sinds de 18e eeuw. Pedra de Lume is een krater met een diameter van ongeveer 500 meter. Bijzonder aan deze plek is dat die gelegen is aan een natuurlijk zoutmeer in de krater van een uitgestorven vulkaan.

Dit werd gevormd door de infiltratie van het water uit de zee. De bodem van de krater ligt namelijk onder de zeespiegel.

Pootje baden is een echte aanrader, want het water is bijna net zo zout als de Dode Zee, waardoor je blijft drijven op het water. Drijven kan, zwemmen lukt niet!

En of dat allemaal zó leuk is, dat blijkt in ieder geval niet uit deze foto's!

Na een stofferige rit door de woestijn stoppen we in Terra Boa om een fata morgana te beleven.

Zo'n luchtspiegeling is een optisch fenomeen dat het resultaat is van temperatuurinversie, een verschijnsel waarbij er grote temperatuurverschillen bestaan tussen verschillende luchtlagen. Lucht is een zeer slechte warmtegeleider, er treedt nauwelijks vermenging op zolang er geen noemenswaardige wind staat. Het (horizontale) scheidingsvlak tussen deze luchtlagen met verschillende temperatuur en daardoor ook met een verschillende brekingsindex voor licht, kan zich zo onder specifieke omstandigheden als spiegel gaan gedragen.

Het is al 16.00u, de zon staat nogal laag en is licht gesluierd. Minder gunstige omstandigheden om een fata morgana te zien. Maar we doen ons best, tot zelfs bijna op de buik te gaan liggen, in kikkerperspectief met de woestijn. En, eerlijk gezegd, er is wel iets van waar. Je kan inderdaad de indruk hebben van water te zien, midden in het zand.

Richting volgende stop, met name Buracona, zien we de Rosse woestijnleeuwerik (*Ammomanes cinctura cinctura*), een ondersoort die uitsluitend, maar vrij algemeen, op Kaapverdië voorkomt. We komen aan bij de Olho Azul, de Blue Eye: dit is een grot in het water, waarvan het plafond open is. Met het licht van de zon kleurt het water fel blauw. Maar dit is alleen waarneembaar in de voormiddag. Nadeel is dat er dan dagelijks 300 à 400 toeristen zitten aan te schuiven op deze weinig begaanbare plek. Nadeel om het nu te doen: we kijken op een Black Eye...! Maar de onmiddellijke omgeving is een vertoning van kracht en geweld: de golven werken zich in een soort kloof langs deze grillige kustlijn en het witte schuim spat in alle richtingen. Indrukwekkend en fotogeniek spektakel.

Ook zeer origineel zijn de tientallen stenen die door de mens zijn opgestapeld tot mini-torentjes.

Fred blijft maar hopen om toch nog een beestje te vinden, en keert dus zoveel mogelijk stenen om. In dit biotoop leven, omwille van de hitte en de droogte, vooral nachtdiertjes die overdag moeten schuilen. En dat kan alleen maar onder stenen, want iets anders is hier niet. Probleem: hier liggen duizenden stenen... En toch lukt het ons! We vinden een grote “duizendpoot”, de Scolopender.

De Scolopender (*Scolopendra cingulata*) is een van de talrijke soorten duizendpoten. Hij jaagt voornamelijk 's nachts en zoekt overdag beschutting onder stenen, in rottend hout of onder losse boomschors. Hij is snel en agressief. De giftige beet is niet dodelijk voor de mens, maar wel heel pijnlijk. Kleine dieren zoals kevers en spinnen overleven een beet nooit. Op de foto rechts zien we goed de twee haken naast de kop, klaar om te bijten. Deze twee “dolken” maken geen deel uit van de kop, maar zijn de twee eerste poten van de duizendpoot, volledig omgebouwd tot gevaarlijke wapens.

We trekken naar Palmeira, aan de oostkust. Een kleine rustige “fisher community”.

We stoppen in de Bar Mare Terra om een lokale rum met honig te proeven. Alweer een onbeschrijflijke gastvrijheid! Zowel Fred als Dirk worden door de “patronne” uitgedaagd om een dansje te doen. Zoals Werner later zal zeggen, ze hebben met een viswijf gedanst!

We sluiten af in Ponta Preta, een toplocatie voor surfersporters. Indrukwekkende golven lokken hier talrijke surfers. We kunnen er een paar aan het werk zien... we wanen ons heel even op Hawaï ... Op de website van Fred komt later een kort filmpje over de straffe toeren van “onze” surfers in Ponta Preta. Hier al een voorsmaakje: <https://youtu.be/HipdAzooZVI>.

Terug in het hotel, na een welgevulde namiddag. De “pick-up-sitters” schrikken van de kleur van het douchewater... bruin van het stof!

Om 19.30u zit iedereen aan de grote tafel, in open lucht, te genieten van een aperitiefje, inleiding voor ons laatste avondmaal in dit prachtig resort.

Amuse-gueule, voorgerecht, Mini-tournedos als hoofdgerecht, lekkere appeltaart als dessertje, weeral een onvergetelijke dag die naar zijn einde loopt. Er wordt nog flink nagepraat over de haaien, de surfers en de fata morgana...

Zaterdag 19 december: Sal - Brussel

De voormiddag zijn we vrij. Tijd zat om koffers te pakken, te wandelen, te zonnen en zelfs te zwemmen.

En dan gaat alles zeer snel. Om 12.00u staan we in de luchthaven, om 13.45u heeft de take-off plaats, en na 4515 km en amper 5 uur vliegen landen we in Brussel om 20.50u.

Onze vakantie zit erop!

Al heb je de indruk dat de tijd stilstaat op Cabo Verde, toch is deze week voorbij gevlogen.

Terwijl we op de koffers wachten wordt er uitgebreid afscheid genomen en minder dan een half uur later gaat iedereen zijn eigen richting uit, het hoofd en het fototoestel vol met leuke souvenirs en prachtige landschappen...

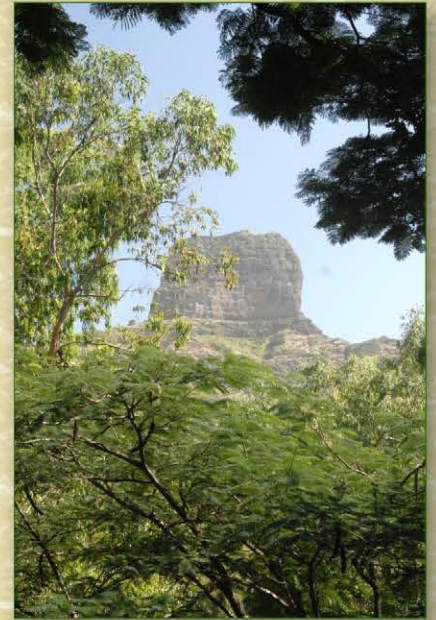

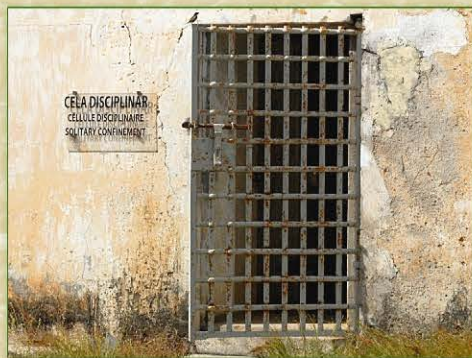
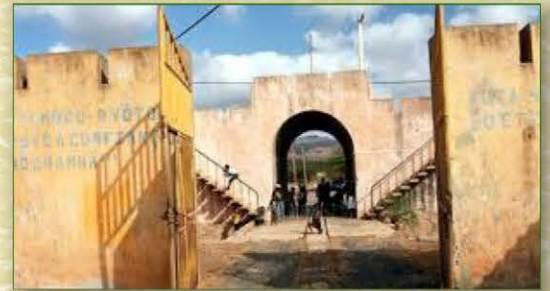

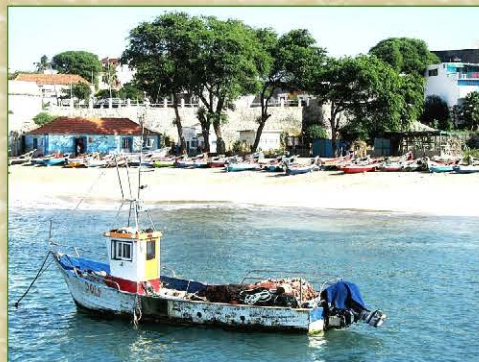

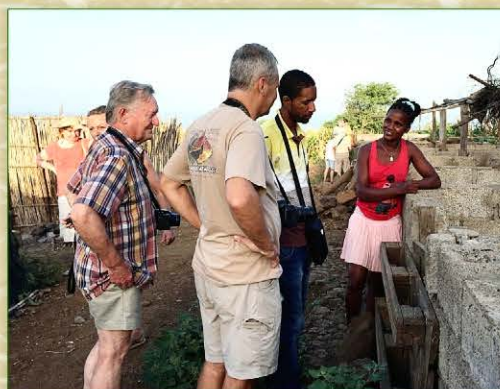
Ilha de Santiago

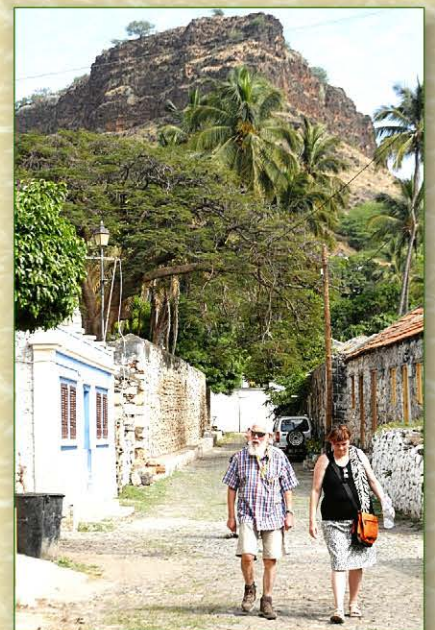

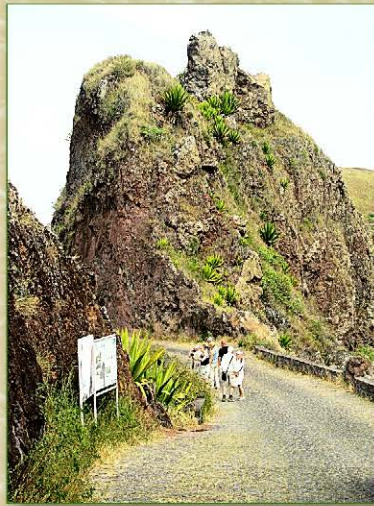

Ilha de São Vicente

Ilha de Santo Antão

Photo at www.ecaboverde.com

